

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра обліку і аудиту

(повне найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТРАНСПОРТНИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ**

спеціальність 071 Облік і оподаткування

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи ОПмз-21

Оліферук Іванна Іванівна

(підпис)

Керівник:

к.е.н., доцент

Писаренко Тетяна Миколаївна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 2023 р.

к.е.н., доцент

Гарант освітньої програми:

Жураковська Ірина Володимирівна

(підпис)

Луцьк – 2023 року
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права
Кафедра обліку і аудиту
Ступінь вищої освіти: магістр
Галузь знань: 07 Управління та адміністрування
Спеціальність: 071 Облік і оподаткування
Освітня програма: ОП «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ к.е.н., доцент Оксана НУЖНА

« ___ » _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ОЛІФЕРУК Іванні Іванівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Організація обліку і контролю основних засобів на транспортних підприємствах

Керівник роботи: Писаренко Тетяна Миколаївна, к.е.н., доцент,

затверджені наказом закладу вищої освіти від «10» січня 2023 року № 24/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи 9 грудня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи. Нормативно-правові акти з регулювання питань обліку, оподаткування та контролю за темою дослідження, наукова література, посібники, статистичні довідники, первинні і зведені бухгалтерські документи, фінансова і статистична звітність за 2020-2022 роки.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Економічний зміст і класифікація основних засобів

1.2. Нормативне забезпечення організації обліку і контролю основних засобів

1.3. Характеристика діючої методики організації обліку і контролю основних засобів

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальні тенденції розвитку транспортної галузі в Україні

2.2. Організація обліку основних засобів транспортного підприємства

2.3. Організація контролю основних засобів на підприємстві

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Вдосконалення організації обліку основних засобів

3.2. Вдосконалення організації контролю основних засобів

3.3. Моделювання показників фінансової звітності за результатами управлінських рішень щодо основних засобів

ВИСНОВКИ

5. Перелік графічного матеріалу:

1. *Визначення поняття «основні засоби» в економічній літературі. Нормативне визначення терміну «основні засоби».*
2. *Тенденції перевезення вантажів автомобільним видом транспорту в Україні за період 2018–2022 р., млн. т*
3. *Динаміка фінансових результатів діяльності транспортної галузі, грн.*
4. *Ступінь зносу основних засобів транспортної галузі Ступінь зносу основних засобів транспортної галузі*
5. *Організаційна структура ТзОВ «АТП-0262»*
6. *Аналіз фінансового стану ТзОВ «АТП-0262» за 2020 – 2022 рр.*
7. *Основні положення з обліку основних засобів, що наводяться в наказі про облікову політику.*
8. *Загальна схема обліку основних засобів*
9. *Реєстр можливих помилок та порушень, виявлених при перевірці первинних*
10. *Модель прогнозного балансу ТОВ «АТП-0262», тис. грн.*

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Розділ 1</i>	<i>Писаренко Т.М., доцент</i>		
<i>Розділ 2</i>	<i>Писаренко Т.М., доцент</i>		
<i>Розділ 3</i>	<i>Писаренко Т.М., доцент</i>		
<i>Нормоконтроль</i>	<i>Сидоренко Р.В., доцент</i>		
<i>Консультант з ЕОМ</i>	<i>Нужна О.А., доцент</i>		

7. Дата видачі завдання 11 жовтня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	<i>Обґрунтування теми</i>	<i>до 11.10.2022 р.</i>	
2	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	<i>до 20.12.2022 р.</i>	
3	<i>Розділ 1</i>	<i>до 03.03.2023 р.</i>	
4	<i>Розділ 2</i>	<i>до 27.06.2023 р.</i>	
5	<i>Розділ 3</i>	<i>до 08.11.2023 р.</i>	
6	<i>Висновки</i>	<i>до 18.11.2023 р.</i>	
7	<i>Формування переліку джерел посилання</i>	<i>до 21.11.2023 р.</i>	
8	<i>Формування додатків</i>	<i>до 24.11.2023 р.</i>	
9	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 28.11.2023 р.</i>	
10	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 02.12.2023 р.</i>	
11	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 07.12.2023 р.</i>	
12	<i>Представлення кваліфікаційної роботи до захисту</i>	<i>до 09.12.2023 р.</i>	

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Оліферук І.І.

(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

(Писаренко Т.М.)

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Оліферук І.І. Організація обліку і контролю основних засобів на транспортних підприємствах. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра за ОП «Облік і оподаткування» спеціальності 071 Облік і оподаткування. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2023. 86 с.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

У першому розділі розкрито сутність основних засобів, наведено нормативну базу з організації обліку і контролю основних засобів, висвітлено методiku організації обліку і контролю основних засобів відповідно до чинного законодавства України.

У другому розділі наведено показники розвитку транспортної галузі України, дано організаційно-економічну характеристику господарської діяльності транспортного підприємства, проведено аналіз облікової та податкової політики транспортного підприємства, висвітлено особливості організації обліку і контролю основних засобів на транспортному підприємстві.

У третьому розділі наведено рекомендації щодо вдосконалення організації обліку і внутрішнього контролю основних засобів на транспортному підприємстві.

Основний зміст роботи викладено на 78 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 22 рисунки, перелік джерел посилання із 57 найменувань та 16 додатків.

Ключові слова: основні засоби, транспортні підприємства, організація обліку основних засобів, організація контролю основних засобів.

ANNOTATION

Oliferuk I.I. Organization of accounting and control of fixed assets at transport enterprises. Manuscript.

Master's qualification work for the EP «Accounting and Taxation» specialty 071 Accounting and Taxation. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2023. 119 p.

The qualification work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of reference sources and appendices.

In the first chapter, the essence of fixed assets is revealed, the regulatory framework for the organization of accounting and control of fixed assets is given, the methodology of the organization of accounting and control of fixed assets is highlighted in accordance with the current legislation of Ukraine.

In the second section, the indicators of the development of the transport industry of Ukraine are given, the organizational and economic characteristics of the economic activity of the transport enterprise are given, the accounting and tax policy of the transport enterprise is analyzed, the peculiarities of the organization of accounting and control of fixed assets at the transport enterprise are highlighted.

The third section provides recommendations on improving the organization of accounting and internal control of fixed assets at the transport enterprise.

The main content of the work is laid out on 78 pages. The work contains 16 tables, 22 figures, a list of reference sources with 57 titles and 16 appendices.

Keywords: fixed assets, transport enterprises, organization of accounting of fixed assets, organization of control of fixed assets.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДПС	– Державна податкова служба
МФУ	– Міністерство фінансів України
ПКУ	– Податковий кодекс України
ЄСВ	– Єдиний соціальний внесок
ПДФО	– Податок з доходів фізичних осіб
ПДВ	– Податок на додану вартість
НП(С)БО	– Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку
ТОВ	– Товариство з обмеженою відповідальністю
КВЕД	– Коди видів економічної діяльності
ТМЦ	– Товарно-матеріальні цінності
МВО	– Матеріально-відповідальна особа

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	13
1.1. Економічний зміст і класифікація основних засобів	13
1.2. Нормативне забезпечення організації обліку і контролю основних засобів	18
1.3. Характеристика діючої методики обліку основних засобів	24
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА	33
2.1. Загальні тенденції розвитку транспортної галузі в Україні	33
2.2. Організація обліку основних засобів транспортного підприємства	46
2.3. Організація контролю основних засобів на підприємстві	55
Висновки до розділу 2	59
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА	62
3.1. Вдосконалення організації обліку основних засобів	62
3.2. Вдосконалення організації контролю основних засобів	68
3.3. Моделювання показників фінансової звітності за результатами управлінських рішень щодо основних засобів	70
Висновки до розділу 3	72
ВИСНОВКИ	74
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	79
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Актуальність теми. Основні засоби є необхідною умовою господарської діяльності підприємства. Вони задіяні на всіх етапах господарської діяльності. На етапі постачання підприємство використовує транспортні засоби, складські приміщення. На етапі виробництва задіяні приміщення виробничих цехів, складів готової продукції. На етапі реалізації використовуються торгівельні та складські приміщення, приміщення офісів для роботи менеджерів. Управління всіма господарськими процесами здійснює управлінський персонал, який виконує свої управлінські функції в адміністративних корпусах.

Наявність основних засобів змушує власників таких засобів налагоджувати їх облік, контролювати стан основних засобів у ході експлуатації, аналізувати ефективність їх використання та приймати управлінські рішення щодо подальшого порядку їх використання та обслуговування на підприємстві.

В економічній літературі питання організації обліку та контролю основних засобів висвітлені як у теоретичному, так і в практичному аспектах українськими науковцями, а саме: Вовк О.М., Грідіна М.А., Плигач К.Д., Джеджула, В.В., Єпіфанова І.Ю., Волоська Н.Р., Єпіфанова І.Ю., Ткачук Л.М., Беркатюк Ю.О., Жадан Т.А., Лозова Н.В., Кухта К.О., Орошан Т.А., Майстер Л., Гладій І., Сафонік Н.П., Ваташук В.В., Шаровська Т.С., Мальченко Г.В., Шум М.А., Доровської О.Ф., Пахомова К.Ю., Яковишина Н., Яковенко К.А. та інші.

Значна кількість публікацій по темі дослідження не зменшує актуальність дослідження особливостей організації обліку і контролю основних засобів. Залишаються питання щодо особливостей організації обліку основних засобів, нарахування амортизації, відображення у фінансовій та податковій звітності основних засобів у цей період життя України, який змінений активними військовими діями та втратою контролю

над 20% законної території, визнаної на міжнародному рівні. Сказане вказує на актуальність теми дослідження та обґрунтовує її вибір.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Луцького національного технічного університету: «Інформаційний базис обґрунтування управлінських рішень: теорія, методика, практика» (№ д/р: 0123U101275), 2023-2025 рр.

Мета і завдання дослідження. Метою написання роботи є вивчення діючої методики організації обліку і контролю основних засобів. Виходячи з цієї мети, у роботі поставлені такі завдання:

- розкрити економічну сутність основних засобів;
- проаналізувати нормативно-правові акти, які визначають методику організації обліку і контролю основних засобів;
- прослідкувати за загальними тенденціями розвитку транспортної галузі в Україні;
- провести аналіз фінансового стану та результатів господарської діяльності транспортного підприємства;
- охарактеризувати обліковий процес та систему оподаткування на транспортному підприємстві;
- висвітлити діючу методику організації первинного, аналітичного та синтетичного обліку основних засобів на транспортному підприємстві;
- розглянути порядок організації контролю основних засобів на транспортному підприємстві;
- запропонувати методику вдосконалення організації обліку і контролю основних засобів на транспортному підприємстві.

Об'єктом дослідження є господарські операції, пов'язані з використанням основних засобів на транспортному підприємстві.

Предметом дослідження є діюча методика організації обліку і контролю основних засобів на ТОВ «АТП-0262».

Методи дослідження. При написанні роботи використовувався діалектичний метод наукового пізнання для вивчення економічних процесів пов'язаних з наявністю та використанням основних засобів на базовому підприємстві.

Для проведення аналізу господарської діяльності та оцінки фінансового стану досліджуваного підприємства використовувався методичний прийом аналізу та синтезу. Для вивчення документообігу на досліджуваному підприємстві використовувався такий методичний прийом, як документалістика. Методичний прийом узагальнення був застосований для здійснення висновків та формулювання пропозицій з удосконалення організації обліку і контролю основних засобів.

Інформаційна база. У процесі написання роботи були використані праці вітчизняних науковців, нормативно-правові акти, якими регулюється господарська діяльність досліджуваного підприємства, первинні документи, реєстри аналітичного та синтетичного обліку, фінансова звітність.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій по вдосконаленню організації обліку і контролю основних засобів транспортного підприємства. Основні теоретичні й практичні результати, що характеризують новизну дослідження та особистий внесок магістра:

набуло подальшого розвитку:

- система організації документування та документообігу для обліку основних засобів;
- організація аналітичного обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві через систему аналітичних рахунків до рахунків 104 і 105;
- методика проведення контрольних процедур щодо операцій з основними засобами;
- методика прогнозування показників фінансової звітності при визначених умовах змін у структурі наявних основних засобів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення кваліфікаційної роботи можуть бути використані як теоретична база для вдосконалення організації обліку та контролю основних засобів. Запропоновані первинні документи з обліку основних засобів дають можливість заповнити певну недосконалість вітчизняного законодавства через відсутність затверджених нормативних первинних документів. Запропонована методика контрольних операцій сприятиме своєчасному виявленню помилок в обліку основних засобів. Методика прогнозування показників фінансової звітності при заданих показниках структурних змін у складі основних засобів може бути використана для будь-якого транспортного підприємства, яке планує оновлювати свій транспортний парк. Рекомендації щодо вдосконалення організації обліку і контролю основних засобів можна використовувати у навчальному процесі Луцького національного технічного університету.

Особистий внесок. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження пройшли апробацію на VI науково-практичній міжнародній конференції молодих науковців, здобувачів освіти «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (м. Луцьк, 30 листопада 2023 року).

Публікації. Основні положення роботи висвітлено автором у 1 опублікованій науковій праці, із них: 1 – тези доповідей на конференціях.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків. Загальний обсяг роботи становить 119 сторінок друкованого тексту, в тому числі 16 таблиць і 22 рисунка. Робота містить 16 додатків на 32 сторінках, перелік джерел посилання включає 57 найменувань на 8 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення дослідження.

У розділі 1 *«Теоретичні аспекти організації обліку і контролю основних засобів»* розкрито сутність основних засобів, наведено нормативну базу з організації обліку і контролю основних засобів, висвітлено методичку організації обліку і контролю основних засобів відповідно до чинного законодавства України.

У розділі 2 *«Організація обліку і контролю основних засобів транспортного підприємства»* наведено показники розвитку транспортної галузі України, дано організаційно-економічну характеристику господарської діяльності транспортного підприємства, висвітлено особливості організації обліку і контролю основних засобів на транспортному підприємстві.

У розділі 3 *«Шляхи вдосконалення організації обліку і контролю основних засобів транспортного підприємства»* наведено рекомендації щодо вдосконалення організації обліку і внутрішнього контролю основних засобів на транспортному підприємстві».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Економічний зміст і класифікація основних засобів

Важливою складовою господарських засобів будь-якого підприємства є основні засоби. Сама назва таких засобів вказує на їх важливість у господарській діяльності учасників господарського процесу.

Тому питання сутності основних засобів, особливостей їх обліку висвітлено у наукових працях та навчально-методичних виданнях багатьох науковців. Думки деяких з них наведені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. – Визначення поняття «основні засоби» в економічній літературі

Автор	Визначення
1	2
Вовк О. М.	«Основні засоби – це вартісно виражені ресурси, які формуються та використовуються суб'єктом господарювання для застосування для виробничих, збутових процесів, надання в оренду чи заставу, для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року чи визначається межами операційного циклу понад один рік; вартість яких зменшується в процесі використання» [1]
Грідіна М.А., Плигач К.Д.	Основні засоби – це сукупність «матеріальних цінностей, які використовуються у всіх видах діяльності підприємства, маючи термін експлуатації понад один рік або операційний цикл (у випадку, якщо він довший за рік) та поступово переносячи свою грошову вартість на новостворений продукт або надану послугу» [2]
Бойко Р.В., Воронко Р.М., Редченко К.І.	«Основні засоби – засоби виробництва, які беруть участь у виробничому процесі багато разів, не змінюючи натуральної форми, виконуючи одну й ту ж саму функцію протягом декількох виробничих циклів і переносять свою вартість на створений продукт частинами» [3]
Єпіфанова І.Ю., Ткачук Л.М., Беркатюк Ю.О.	«... під основними засобами доцільно розуміти засоби праці, які використовуються для впливу на предмети праці для отримання кінцевого продукту» [4]

Продовження таблиці 1.1

1	2
Найда А.В., Чигіна Х.С.	«Основні засоби – матеріальні активи, які зберігають свою натуральну форму протягом всього корисного терміну експлуатації, що становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік; використовуються під час здійснення господарської діяльності та під час виконання підприємством адміністративних чи соціально-культурних функцій; по частинах переносять свою вартість на результат власної діяльності – виготовлений продукт, надану послугу або товар» [5]
Кухта К.О., Орошан Т.А.	«Основні засоби підприємства — це уречевлена час тина виробничих ресурсів підприємства, що функціонує у виробничому процесі тривалий час, не змінює при цьому своєї натуральної форми і розмірів, а свою вартість переносить на вартість готової продукції поступово, шляхом амортизаційних відрахувань» [6]
Майстер Л.А. Гладій І.О.	Основні засоби – це капітал. «Основний капітал являє собою засоби праці, які можуть бути на підприємстві у вигляді споруд, будівель, обладнання, що слугують протягом численних періодів виробництва, зберігаючи свою натуральну форму» [7]
Сафонік Н.П., Ваташук В.В.	«з економічної точки зору, основні засоби можна визначити як матеріальні ресурси, для яких характерно зменшення вартості в процесі використання, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше 1 року чи визначається межами операційного циклу понад один рік» [8]
Шаровська Т.С., Мальченко Г.В.	Під поняттям «основні засоби» «слід розуміти матеріальні активи, які зберігають свою матеріально-речову форму протягом довгого періоду та всього терміну експлуатації, який становить один рік або один операційний цикл, якщо він довший за рік» [9]
Шум М. А.	«Основні засоби» є економічною категорією і терміном, що позначає натуральну і вартісну форму матеріальних активів (будівель, споруд, обладнання тощо)» [10]
Яковичина Н.А., Яковенко К.А.	«Основні засоби – це засоби праці (матеріальні активи), які тривалий час (більше 365 днів або протягом декількох операційних циклів) приймають участь у виробничому процесі/господарській діяльності, зберігають свою натурально-речову форму і по частинах переносять свою вартість на виготовлений продукт (шляхом амортизаційних відрахувань)» [11]

Питання організації обліку основних засобів висвітлені у вітчизняних періодичних наукових виданнях (Додаток А). Більш детальний аналіз наукових праць, в яких досліджувалися проблеми організації бухгалтерського обліку основних засобів наведено у Додатку Б.

Кожен науковець намагається у визначенні терміну «основні засоби» відтворити його найбільш суттєві якісні характеристики у власному розумінні. Крім того, в економічній науковій літературі поняття «основні засоби» і «основні фонди» інколи вважають одним і тим самим. Але насправді це є різні поняття. Основні засоби – це майно підприємства, яке має споживчу вартість, а основні фонди – це джерела формування основних засобів (кошти). Можна сказати, що перший термін більше використовують

обліковці, а інший – економісти для аналізу, планування, прогнозування, моделювання.

Власне основні засоби по своїй сутності відрізняються від багатьох об'єктів обліку та мають такі характерні ознаки:

- багаторазово використовуються у процесі діяльності;
- мають тривалий життєвий цикл, який може бути продовжений за умови належної їх експлуатації;
- мають доволі високу вартість;
- потребують періодичного оновлення шляхом поточних планових операцій по усуненню виявлених дефектів основних засобів;
- можуть бути суттєво змінені через розширення функціональних спроможностей при модернізації;
- переносять частинами свою вартість на вартість виготовленої продукції, наданих послуг, виконаних робіт;
- приносять економічну користь у процесі їх експлуатації суб'єктом господарювання.

Всі ці характерні особливості основних засобів знайшли відображення як у визначеннях і трактуваннях науковців, так і у нормативно-правових документах. У питанні нормативної регламентації поняття «основні засоби» доцільно виділити три підходи: рівень національних стандартів обліку, рівень міжнародних стандартів обліку, податкове законодавство (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2. – Нормативне визначення терміну «основні засоби»

Норматив	Визначення
1	2
НП(С)БО 7 «Основні засоби»	«Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [20]

Продовження таблиці 1.2

1	2
НП(С)БОДС 121 «Основні	«основні засоби – матеріальні активи, які утримуються для

засоби»	використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта державного сектору або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року» [21]
МСБО 16 «Основні засоби»	«Основні засоби – це матеріальні об'єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.» [22]
Податковий кодекс України	«основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)» [23]

Отже, для налагодження обліку основних засобів потрібно чітко розуміти визначення терміну. Потрібно знати, що існує вартісний критерій віднесення до основних засобів, з однієї сторони, але й одночасно у всіх нормативах виписаний загальний критерій часу – «термін використання більше року». Саме ці критерії лягають в основу облікової політики підприємства і закріплюються окремим наказом по підприємству.

Оскільки базовим підприємством виступило транспортне підприємство, то можна стверджувати, що основні засоби на автотранспортних підприємствах – це грошове вираження матеріальних активів, які утримуються суб'єктом господарювання з метою використання в процесі надання транспортних і супутніх послуг, очікуваний строк експлуатації, яких становить не менше одного року, вартість яких зменшується в процесі використання і переноситься на транспортні тарифи.

Необхідною умовою належної організації обліку та контролю основних засобів підприємства є їхня класифікація, яка наведена у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3. – Класифікація основних засобів

Класифікаційна ознака	Групи основних засобів
За функціональним призначенням	<ul style="list-style-type: none"> – виробничі – невиробничі
За характером володіння	<ul style="list-style-type: none"> – власні – орендовані
За галузевою ознакою	<ul style="list-style-type: none"> – промисловості – сільського господарства – транспортні – торговельні – будівельні
За використанням	<ul style="list-style-type: none"> – діючі – недіючі
За речовим характером	<ul style="list-style-type: none"> – інвентарні – неінвентарні
За характером участі	<ul style="list-style-type: none"> – активні – пасивні
За джерелами фінансування	<ul style="list-style-type: none"> – внесені до статутного капіталу підприємства – придбані за власні кошти підприємства – придбані за рахунок позикових коштів – безоплатно отримані основні засоби – отримані внаслідок обміну на подібний або неподібний актив (бартерні операції)
За характером відображення зносу	<ul style="list-style-type: none"> – основні засоби, які амортизуються – основні засоби, які не амортизуються
За видами діяльності	<ul style="list-style-type: none"> – основні засоби операційної діяльності – основні засоби фінансової діяльності – основні засоби інвестиційної діяльності

Джерело: узагальнено на основі [24, с. 124-125].

Висвітлюючи теоретичні питання організації обліку та контролю основних засобів потрібно чітко розуміти, що облік і контроль основних засобів регулюється чинним законодавством, характеристику якого наведено у пункті 1.2.

1.2. Нормативне забезпечення організації обліку і контролю основних засобів

Основні нормативно-правові акти, які регламентують методику організації обліку основних засобів наведено у Додатку В.

Основи обліку в Україні закладені у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Цей Закон поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності (далі – підприємства), які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно з законодавством [28].

Норми Закону № 996-XIV (принципи ведення бухгалтерського обліку різних об'єктів обліку) знайшли своє відображення у національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку.

Так відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (далі НП(С)БО) 7 «Основні засоби», що затверджений наказом МФУ 27.04.2000 р. № 92, з метою ведення бухгалтерського обліку основні засоби включають: власне основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції [20].

З метою налагодження аналітичного обліку основних засобів НП(С)БО 7 «Основні засоби» виділяє дві групи таких засобів:

- основні засоби;
- інші необоротні матеріальні активи.

<p>Основні засоби:</p> <ul style="list-style-type: none"> • земельні ділянки • капітальні витрати на поліпшення земель • будинки, споруди та передавальні пристрої • машини та обладнання • транспортні засоби • інструменти, прилади, інвентар • багаторічні насадження

<p>Інші необоротні матеріальні активи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • бібліотечні фонди • малоцінні необоротні матеріальні активи • тимчасові (нетитульні) споруди • природні ресурси • інвентарна тара • предмети прокату • інші необоротні матеріальні активи • незавершені капітальні інвестиції

Рисунок 1.1 Групи основних засобів

Джерело: узагальнено на основі [20].

Паралельно, з метою організації податкового обліку основних засобів Податковий кодекс наводить іншу класифікацію основних засобів (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4 – Групування основних засобів згідно з Податковим кодексом України

Група	Зміст	Група	Зміст
група 1	земельні ділянки	група 9	інші основні засоби
група 2	капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	група 10	бібліотечні фонди
група 3	будівлі, споруди, передавальні пристрої	група 11	малоцінні необоротні матеріальні активи
група 4	машини та обладнання	група 12	тимчасові (не титульні) споруди
група 5	транспортні засоби	група 13	природні ресурси
група 6	інструменти, прилади, інвентар (меблі)	група 14	інвентарна тара
група 7	тварини	група 15	предмети прокату
група 8	багаторічні насадження	група 16	довгострокові біологічні активи

Джерело: узагальнено на основі [23].

Для налагодження обліку основних засобів має значення їхня оцінка.

Оцінка основних засобів, як елемент методу бухгалтерського обліку, являє собою грошове вираження вартості, в якій вони відображені в бухгалтерському обліку. Вона може бути виражена у залежності від типу, стану, способу надходження основних засобів на підприємство існують різні види вартості основних засобів. Види оцінок основних засобів наведені на рисунку 1.2.

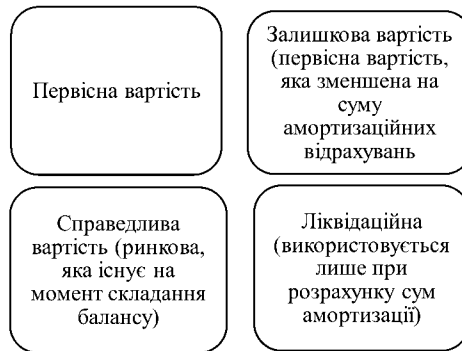

Рисунок 1.2 Види оцінок основних засобів

Джерело: узагальнено на основі [20].

Прийняті до бухгалтерського обліку основні засоби необхідно оцінювати за первісною вартістю, в якій вирішальну роль відіграє джерело придбання (створення) об'єкта.

Первісна вартість визначається в момент надходження об'єкта в експлуатацію на даному підприємстві. За первісною вартістю об'єкт обліковується на протязі всього періоду перебування на підприємстві. Зміна первісної вартості допускається у випадках, що зазначені на рисунку 1.3.

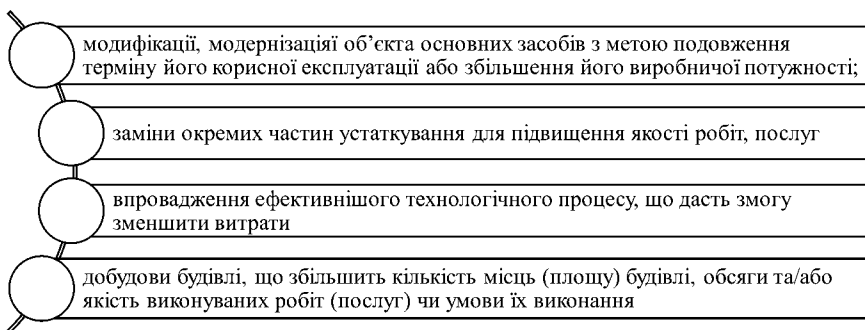

Рисунок 1.3 Випадки у яких допускається зміна первісної вартості

Джерело: сформовано на основі [20].

Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, яка включає: вартість основних засобів постачальників (без непрямих податків); реєстраційні збори; ввізне мито; витрати на страхування ризиків по доставці основних засобів; транспортні, монтажні та установчі витрати; інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням основних засобів.

Первісна вартість основних засобів не змінюється у випадку коли витрати на утримання об'єкта основних засобів, визнаються витратами звітного періоду, в якому вони були понесені. Прикладами витрат на утримання об'єкта основних засобів є: технічний огляд, технічне обслуговування та ремонт.

Первісна вартість не завжди може надати зацікавленим користувачам бухгалтерської інформації реальну об'єктивну вартість основних засобів підприємства. Для цих потреб використовують справедливу вартість.

МСФЗ 13 визначає: «Справедлива вартість – це ціна, яка була б отримана за продаж активу або сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції на основному (або найсприятливішому) ринку на дату оцінки за поточних ринкових умов (тобто вихідна ціна), незалежно від того, чи спостерігається така ціна безпосередньо, чи оцінена за допомогою іншого методу оцінювання» [22].

Крім визначення справедливої вартості основних засобів з метою переоцінки на дату балансу, бухгалтер має право визначати її самостійно в усіх випадках, наприклад при безоплатному придбанні основних засобів, обмінних операціях подібні та різні активи. Переоцінку основних засобів за «справедливою» вартістю необхідно проводити за допомогою послуг професійних оцінювачів, або спеціально навченого працівника бухгалтерської служби.

У процесі експлуатації основні засоби, як відомо, поступово зношуються (фізично, морально), унаслідок чого їхня первісна вартість зменшується.

Первісна вартість основних засобів за мінусом суми зносу називається залишковою вартістю.

НП(С)БО 7 «Основні засоби» визначає методи нарахування основних засобів та методику розрахунку амортизації за кожним методом. Серед існуючих методів нарахування амортизації такі: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий [20]. Суму нарахованої амортизації всі підприємства відображають збільшенням суми витрат підприємства і зносу основних засобів.

Зміни у корисності використання основних засобів регулюються нормами НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» [41].

Синтетичний облік основних засобів ведеться на рахунках діючого Плану рахунків [35]. Відповідно до рисунку 1.1 використовуються рахунок 10 «Основні засоби» та рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи».

Записи на рахунках рахунок 10 «Основні засоби» та рахунок 11 «Інші необоротні матеріальні активи» ведуться відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [36].

Будь-які зміни в основних засобах фіксуються у первинних документах. Оформлення первинних документів здійснюється відповідно Положення про

документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом МФУ № 88 від 24.05.1995 р. [37].

Оскільки наразі немає діючого нормативу, який визначає перелік форм первинного обліку основних засобів для недержавного сектору, то підприємства можуть самостійно розробляти первинні документи відповідно до Положення №88 [37], або користуватися первинними документами, розробленими для державного сектору відповідно до наказу МФУ Наказ МФУ від 13.09.2016 № 818 «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» [38].

Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на вказаних вище рахунках бухгалтерського обліку та в регістрах синтетичного та аналітичного обліку.

Наказом МФУ від 29.12.2000 р. № 356 затверджено Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку [40].

Інформація про господарські операції підприємства за звітний період (місяць, квартал, рік) з облікових регістрів використовується для складання фінансової звітності.

Оскільки у роботі мова йде про основні засоби, то вони відображаються в активі ф. № 1 «Баланс». Зв'язок класів Плану рахунків і розділів балансу, призначених для відображення основних засобів, наведено в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Зв'язок класів Плану рахунків і розділів балансу, призначених для відображення основних засобів

Клас Плану рахунків	ф. № 1 «Баланс»
Клас 1 «Необоротні активи», рахунки: 10 «Основні засоби»; 11 «Інші необоротні матеріальні активи»; 15 «Капітальні інвестиції»; 13 «Знос (амортизація) необоротних активів».	Розділ 1 активу «Необоротні активи». Рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» відображається в дужках.

Джерело: сформовано на основі [29; 35].

Будь-яке підприємство повинно здійснювати контроль облікових операцій. Саме про методику організації контролю основних засобів мова піде у наступному пункті.

1.3. Характеристика діючої методики організації обліку і контролю основних засобів

Облікові і контрольні процеси на будь-якому підприємстві відбуваються послідовно. Організація обліку є первинною, а організація контролю є вторинною.

Отже, головний бухгалтер підприємства вивчає діючу нормативну базу і формує наказ про облікову політику.

Основні положення з обліку основних засобів, що наводяться в наказі про облікову політику, подано на рисунку 1.4.

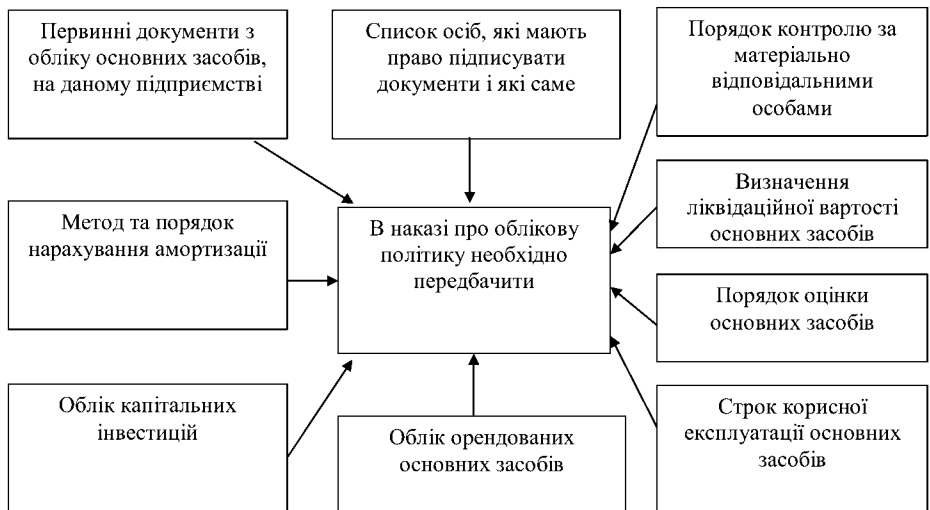

Рисунок 1.4 Основні положення з обліку основних засобів, що наводяться в наказі про облікову політику

Джерело: сформовано особисто автором на основі [20].

Облік основних засобів повинен бути організований на всіх етапах їх руху. Загальна схема обліку основних засобів наведена на рисунку 1.5.

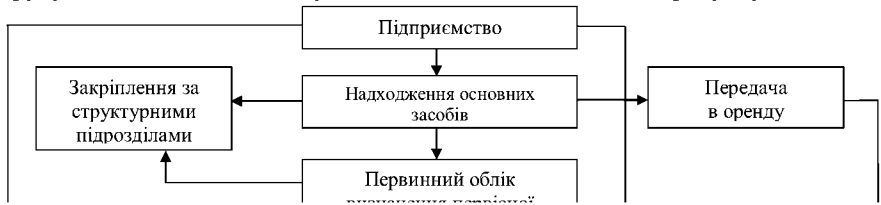

Рисунок 1.5 Загальна схема обліку основних засобів

Джерело: сформовано особисто автором.

Первісна вартість основних засобів та їх подальша оцінка повністю залежить від шляхів надходження основних засобів (рис. 1.6).

Рисунок 1.6 Шляхи надходження основних засобів

Джерело: сформовано особисто автором.

Про методи оцінки основних засобів у випадку різних способів надходження на підприємство основних засобів було вказано у пункті 1.2.

Підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів. Умови переоцінки основних засобів подано на рисунку 1.7.

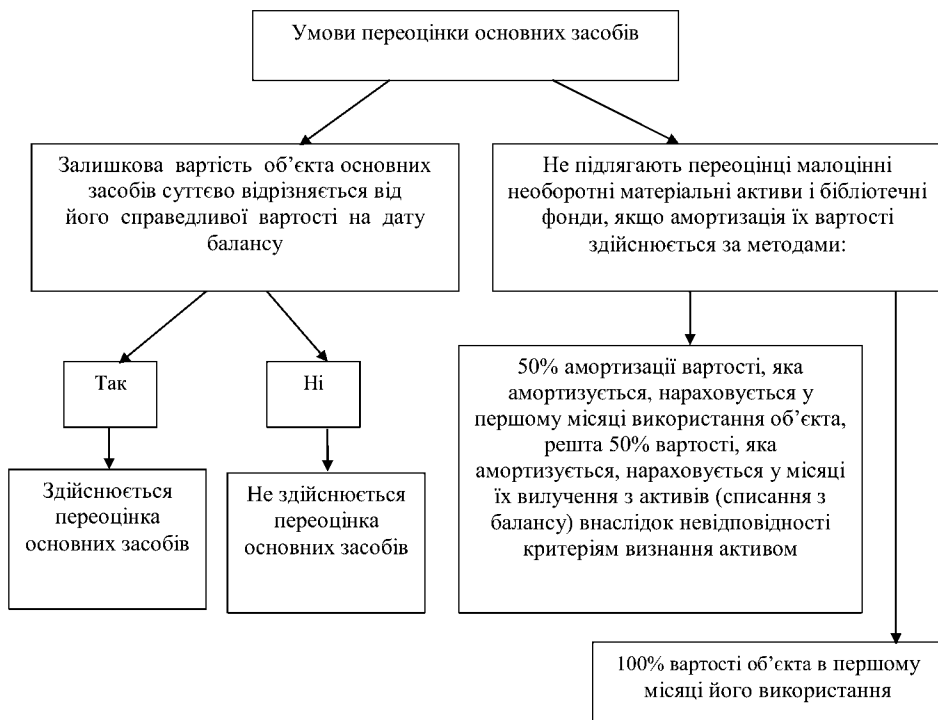

Рисунок 1.7 Умови переоцінки основних засобів

Джерело: сформовано автором на основі [20]

Сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до складу додаткового капіталу, а сума уцінки – до складу витрат, крім випадків, що наведені на рисунку 1.8.

При визначенні строку корисного використання (експлуатації) слід урахувати:

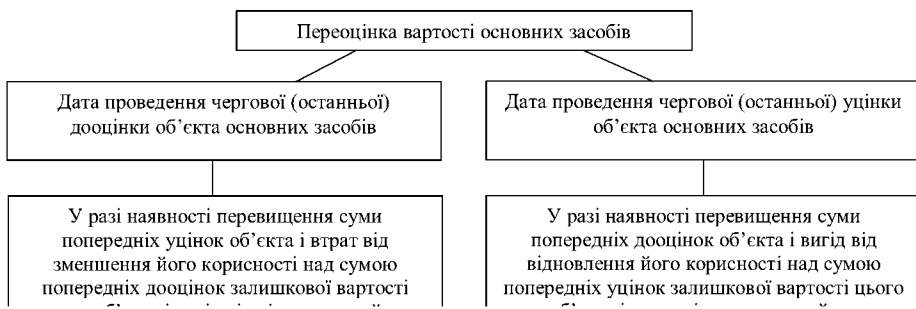

Рисунок 1.8 Переоцінка вартості основних засобів за умови попередніх їх дооцінок або уцінок

Джерело: сформовано автором на основі [20]

- очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності;
- фізичний та моральний знос, що передбачається;
- правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори [41].

Строк корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів переглядається в разі зміни очікуваних економічних вигод від його використання [20; 41].

Основні засоби підлягають амортизації. Методи нарахування амортизації визначені НП(С)БО 7 «Основні засоби» і наведені у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Методи нарахування амортизації відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби»

Метод амортизації	Порядок розрахунку
Прямолінійний	«Річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів» [20]

Зменшення залишкової вартості	«Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість» [20]
Прискореного зменшення залишкової вартості	«Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється» [20]
Кумулятивний	«Річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання» [20]
Виробничий	«Місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів» [20]

Вибір методу амортизації здійснюється головним бухгалтером, попередньо обґрунтовується, та фіксується у Наказі про облікову політику.

Нарахування амортизації може здійснюватися з урахуванням мінімально допустимих строків корисного використання основних засобів, встановлених податковим законодавством (крім випадку застосування виробничого методу).

Амортизація бібліотечних фондів, малоцінних необоротних матеріальних активів, тимчасових (нетитульних) споруд, природних ресурсів, інвентарної тари, предметів прокату, інших необоротних матеріальних активів нараховується за прямолінійним і виробничим методами. Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів здійснюється у відповідності до рисунку 1.8.

Здійснюючи організацію обліку і контролю основних засобів потрібно враховувати норми Податкового кодексу України [23].

Перш за все, потрібно враховувати вартісний критерій віднесення до основних засобів – 20000 грн., який зафіксовано у п. 14.1.138 Податкового кодексу України.

Різниці, які виникають при нарахуванні амортизації основних засобів, впливають на збільшення або зменшення фінансового результату до оподаткування. Знак впливу визначений статтею 138 Податкового кодексу України [23].

Військові дії внесли свої корективи в облік основних засобів, які знаходяться на тимчасово окупованій території України. Лист МФУ від 10.10.2022 р. зазначає: «Необоротні активи та запаси, які відображалися в бухгалтерському обліку до введення воєнного стану та які на дату складання фінансової звітності фактично перебувають на тимчасово окупованій території або в районах проведення воєнних (бойових) дій, продовжують обліковуватись у складі активів підприємства» [42].

Особливості обліку основних засобів у період воєнного стану:

- облік основних засобів у районах бойових дій ведеться відповідно до національних стандартів обліку;
- знищені основні засоби відображаються у складі витрат і повинні бути належним чином документально оформленні;
- інформація про відсутність доступу до основних засобів зазначається у примітках до фінансової звітності;
- амортизація основних засобів, які знаходяться у зоні бойових дій, у податковому розраховується відповідно до пункту 138.3 Податкового кодексу України;
- не амортизуються витрати на придбання, виготовлення, ремонт, реконструкцію, модернізацію невиробничих основних засобів (тобто тих основних засобів, які не задіяні в основній господарській діяльності підприємства);

- не амортизуються основні засоби на консервації.

Перелік контрольних процедур, які повинні бути застосовані на ділянці «облік основних засобів»:

- перевірити фактичну наявність основних засобів та відповідність бухгалтерським записам;

- перевірити документальне підтвердження наявності основних засобів та правильність оформлення первинних документів: актів введення в експлуатацію, актів списання, актів переміщення та передачі, інвентарних карток;

- перевірити обґрунтованість методу амортизації та правильність математичних розрахунків сум амортизації, перевірити узгодженість фактичних операцій із змістом наказу про облікову політику;

- перевірити наявність ремонтів та порядок їх відображення в обліку;

- перевірка синтетичного обліку: вибір синтетичного та аналітичного рахунків, правильність бухгалтерських записів;

- перевірка правильності відображення інформації про основні засоби у фінансовій звітності.

Організація контролю за основними засобами зміни з якими відбулися через війську агресію РФ здійснюється за такими напрямками:

- перелік районів бойових дій чітко визначаються нормативним актом;

- інвентаризація здійснюється «у разі можливості безпечного та безперешкодного доступу уповноважених осіб до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, в яких відображені зобов'язання та власний капітал підприємств» [42];

- у річній звітності основні засоби відображаються за даними бухгалтерського обліку, якщо немає безперешкодного доступу до них;

- інвентаризація здійснюється відразу ж на 1-ше число місяця, після місяця відновлення доступу до цих основних засобів та відобразити фактичні виявлені відхилення в облікових реєстрах.

Висновки до розділу 1

1. В економічній науковій літературі поняття «основні засоби» і «основні фонди» інколи вважають одним і тим самим. Але насправді це є різні поняття. Основні засоби – це майно підприємства, яке має споживчу вартість, а основні фонди – це джерела формування основних засобів (кошти). Можна сказати, що перший термін більше використовують обліковці, а інший – економісти для аналізу, планування, прогнозування, моделювання.

Основні засоби на автотранспортних підприємствах – це грошове вираження матеріальних активів, які утримуються суб'єктом господарювання з метою використання в процесі надання транспортних і супутніх послуг, очікуваний строк експлуатації, яких становить не менше одного року, вартість яких зменшується в процесі використання і переноситься на транспортні тарифи.

2. Облік основних засобів чітко регламентується чинними нормативно-правовими актами. Базовим нормативом, який визначає особливості ведення обліку основних засобів є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», що затверджений наказом МФУ 27.04.2000 р. № 92. Цим нормативом встановлено: порядок класифікації основних засобів, методи оцінки основних засобів при різних способах надходження на підприємство, методи нарахування амортизації, випадки зміни корисності основних засобів, порядок переоцінки основних засобів, перелік інформації про основні засоби у примітках до фінансової звітності.

3. Для налагодження якісного облікового процесу щодо основних засобів сучасний обліковець повинен володіти теоретичними знаннями нормативної бази. Крім того обліковцю потрібно враховувати паралельно із стандартами обліку та різними нормативами, які були затверджені

Міністерством фінансів, норми податкового законодавства. Мова йде про Податковий кодекс України.

Військовий стан, який введений в Україні через повномасштабне вторгнення рф також призвів до змін в організації обліку основних засобів, які залишилися у зоні бойових дій або в окупації.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальні тенденції розвитку транспортної галузі в Україні

Аналізуючи транспортну інфраструктуру України, необхідно відзначити наявність різноманітних видів транспорту: авіаційний, автомобільний, морський, річковий, залізничний та трубопровідний. Сфера транспортних перевезень відзначається серйозним перекосом між видами транспорту.

Найбільш затребуваними залишаються ті, які вимагають мінімальних вкладень у свою інфраструктуру (рисунок 2.1).

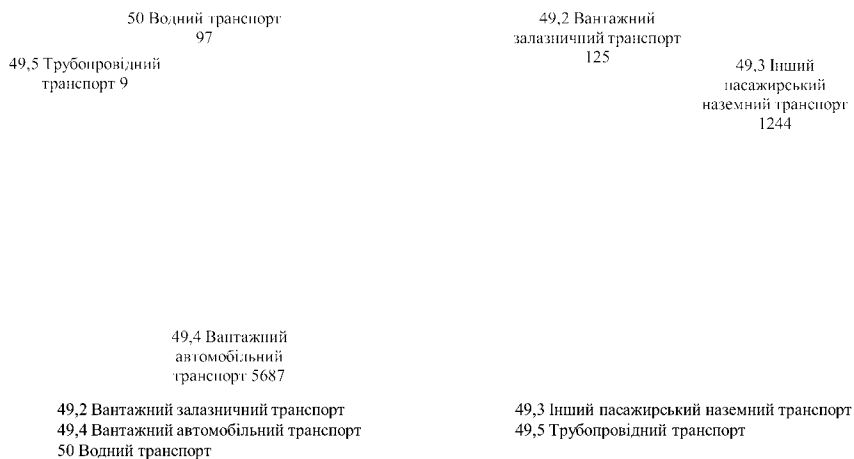

Рисунок 2.1 Кількість діючих підприємств за видами транспорту в Україні у
2022 році, одиниць

Джерело: узагальнено на основі [43]

Оцінка кількості діючих підприємств за видами економічної діяльності в одиницях (рисунок 2.1) показує тотальне переважаання автомобільного транспорту над іншими видами. Частка автомобільного транспорту в загальній кількості перевезених вантажів становить 5687 підприємств, тобто 80,4 % загального обсягу. Дана тенденція відбувається за рахунок того, що український сектор перевезень структурно стає ближчим до європейського: зростає частка автомобільних перевезень, а залізничних – падає.

На фоні військової агресії російської федерації проти України, блокади українських портів на Чорному морі, скасування торговельно-економічних відносин з білорусією та росією, масштабних руйнувань та пошкоджень активів підприємств, доріг, мостів, складської та перевантажувальної інфраструктури (особливо у східних та південних промислових регіонах України) така тенденція стала ще більш помітною.

Інтерес та актуальність дослідження ринку вантажних перевезень обумовлені тим, що на сьогоднішній день спостерігається активне використання автомобільного транспорту при перевезенні, оскільки даний вид є мобільними та найменш витратними видом транспорту (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Тенденції перевезення вантажів автомобільним видом транспорту в Україні за період 2018–2022 р., млн. т

Показник	Роки									
	2018 р.	Темп приросту %	2019 р.	Темп приросту %	2020 р.	Темп приросту %	2021 р.	Темп приросту %	2022 р.	Темп приросту %
Транспорт усього у т. ч.	624,6	98,1	676,0	108,2	600,1	88,8	621,3	103,5	317,5	51,1
Автомобільний	187,2	106,1	244,2	130,5	191,4	78,4	224,0	117,0	317,5	51,1

Джерело: сформовано на основі [44; 45].

Протягом досліджуваного періоду (2018–2022 р.) спостерігається зниження обсягів транспортування вантажів в Україні, відповідний показник знижується із 624,6 млн т у 2018 році до рівня 621,3 млн т у 2021 році. Зокрема обсяг перевезень вантажів автомобільним транспортом збільшується

протягом 2018 – 2019 років з 187,2 млн. т. до 244,2 млн. т.. Проте починаючи з 2020 року показник знижується до 191,4 млн. т., внаслідок економічного становища в умовах карантинних обмежень.

Моніторинг ринку вантажних перевезень в Україні свідчить про те, що з початку повномасштабного вторгнення росії виявилася тенденція до зростання автомобільного сегменту до 317,5 млн. т. Цей тренд значно посилюється, оскільки європейський напрямок став основним для українських експортно-імпортних потоків. Важливою є також менша вразливість автотранспортної інфраструктури для ворожих ударів.

Досліджуючи обсяги перевезень різними видами транспорту, необхідно відзначити зниження розмірів перевезень вантажів практично усіма видами транспорту (рисунок 2.2).

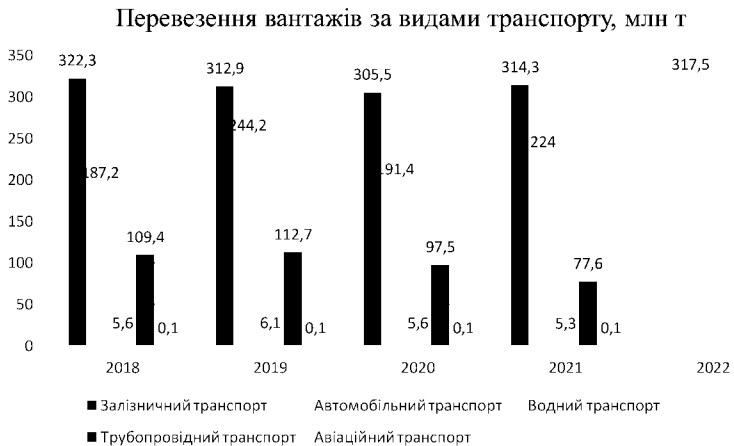

Рисунок 2.2 Динаміка обсягів перевезення вантажів у 2018 – 2022 рр., млн. т
Джерело: узагальнено на основі [44; 45; 46].

З даного графіку ми спостерігаємо що, найбільш залежними від транспортної галузі є сільське господарство, металургійне виробництво, вугільна промисловість, гірничо-металургійний комплекс, хімічна та харчова промисловість, будівництво, роздрібна торгівля, зв'язок і поштові послуги, оборона.

Оскільки кожен вид транспорту зазвичай обслуговував відповідні сектори економіки, такі різки зміни ринкових часток можуть свідчити про формування вкрай негативних для розвитку національної економіки факторів, що у свою чергу може негативно вплинути на транспорту галузь унаслідок надмірного навантаження автомобільних шляхів сполучення.

Адекватну оцінку ринку вантажних перевезень також можна дати за показником вантажообігу, як показником сумарного переміщення вантажів з урахуванням їх маси та відстані переміщення (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2. – Динаміка вантажообігу автомобільного транспорту
у 2018 – 2022 рр., млн. ткм

Показник	Роки									
	2018 р.	Темп приросту %	2019 р.	Темп приросту %	2020 р.	Темп приросту %	2021 р.	Темп приросту %	2022 р.	Темп приросту %
Транспорт усього у т. ч.	331856,2	96,7	338962,5	102,1	290079,3	85,6	289635,4	99,8	166731,3	57,6
Автомобільний	42569,5	102,7	48906,3	114,9	42016,9	95,9	46808,1	111,4	166731,3	57,6

Джерело: сформовано на основі [47; 48; 49].

На автотранспортні підприємства припадає понад третина вантажообігу автомобільного транспорту, наприклад, у 2021 році вантажообіг транспорту в цілому складав 289635,4 млн. ткм, а АТП – 46808, 1 млн. ткм.

Вантажообіг автомобільного транспорту України в останні роки характеризується стійкою тенденцією до зростання – з 42569,5 млн. ткм у 2018 році до 166731,3 млн. ткм у 2022 році.

Виходячи з викладеного вище, можемо зробити проміжний висновок: останні п'ять років автомобільний транспорт здійснює доволі успішну роботу на ринку вантажних перевезень України, у той час, як інші види економічної діяльності мають тенденцію до згортання (рисунок 2.3).

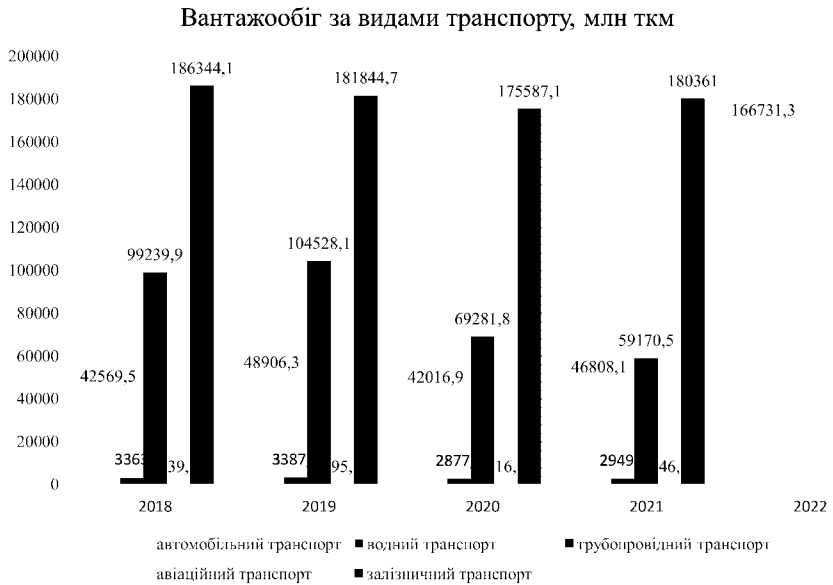

Рисунок 2.3 Вантажообіг за видами транспорту млн. ткм

Джерело: узагальнено на основі [47; 48; 49; 50].

Діяльність підприємств транспорту здійснюється у конкурентному середовищі, а отже, отримані ними результати формуються в умовах фінансової нестабільності.

Фінансові результати діяльності за ВЕД 49.41 «Вантажний автомобільний транспорт» (рисунок 2.4) характеризувалися позитивними значеннями у 2020, 2021, 2022 рр. У дані роки ситуація поліпшилася на відміну від попередніх, оскільки підприємствами даного ВЕД було отримали позитивний фінансовий результат, що становив 2802852 грн. у 2021 р. та 4370341,9 грн. у 2022 р., та чистий прибуток у розмірі 2 166 916,4 грн. у 2021 р. та 3429873,6 грн. у 2022 р.

Вантажний автомобільний транспорт

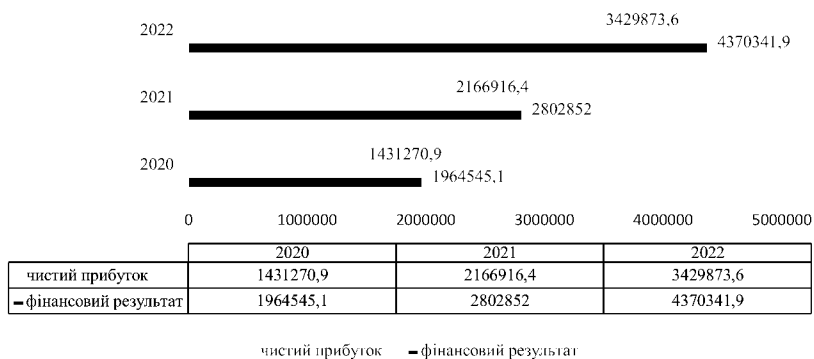

Рисунок 2.4 Динаміка фінансових результатів діяльності, грн.

Джерело: узагальнено на основі [51; 52].

Як бачимо, у нашій країні на сьогоднішній день спостерігається активне використання вантажного автомобільного транспорту при перевезенні, оскільки він є мобільними та найменш витратними видом транспорту. Цей тренд значно посилюється після активізації військових дій, оскільки європейський напрямок став основним для українських експортно-імпорتنих потоків.

Розвиток логістично-транспортної інфраструктури у значній мірі залежить від рівня забезпеченості основними засобами. Ступінь зносу основних засобів загалом за всіма видами економічної діяльності наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3. – Ступінь зносу основних засобів, %

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1	2	3	4	5	6
Секція Н «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність»	47,6	62,9	54,1	48,1	48,2
H49 «Наземний і трубопровідний транспорт»	39	62,9	59,2	50,9	55,1

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6
Усього за всіма видами економічної діяльності	48	60,6	56,9	58,5	57,6

Джерело: узагальнено на основі [53; 54; 55; 56].

Ступінь зносу основних засобів та нематеріальних активів підприємств за видом економічної діяльності «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність» наведено на рисунку 2.5.

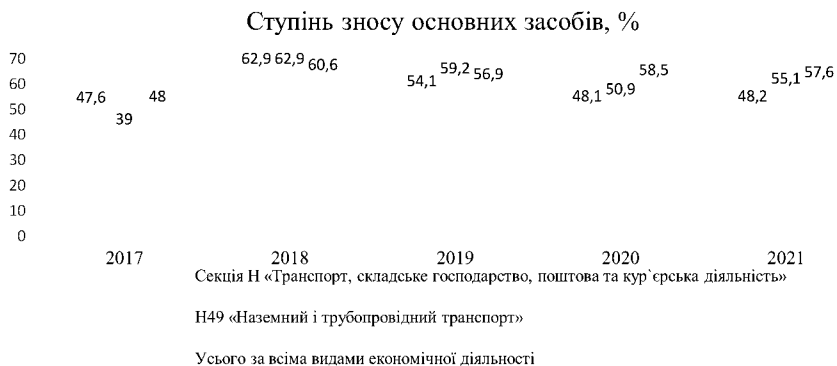

Рисунок 2.5 Ступінь зносу основних засобів та нематеріальних активів підприємств за видом економічної діяльності

Джерело: узагальнено на основі [53; 54; 55; 56].

Можна зробити висновок про те, що в порівнянні із загальнодержавною тенденцією незначного зменшення рівня зносу основних засобів динаміка ступеня зносу основних засобів суб'єктів наземного і трубопровідного транспорту є негативною, адже має тенденцію до збільшення. У 2021 р. ступінь зносу основних засобів суб'єктів наземного і трубопровідного транспорту становив 55,1%, а у 2020 р. – 50,9% та меншим від значення ступеню зносу основних засобів у 2019 р. 59,2%. Високий ступінь зносу основних засобів транспортної галузі (55,1% у 2021 р.) свідчить про наявність значної кількості основних засобів у тому числі автотранспортних засобів, які знаходяться без дії, а також про погіршення їх структури. Тому виникає нагальна необхідність активізації інвестиційної діяльності та пошуку

додаткових джерел залучення інвестицій. На жаль, сьогодні, хоча і в більшості модернізується, проте транспортна система України не відповідає основним критеріям і вимогам побудови транспортної інфраструктури країн ЄС.

Середовище функціонування підприємств транспорту також залежить від динаміки працівників галузі (таблиця 2.4). Необхідно відзначити динаміку до збільшення середньооблікової кількості штатних працівників як за усіма суб'єктами господарювання, так і за суб'єктами вантажного автомобільного транспорту.

Таблиця 2.4. – Кількість найманих працівників на підприємствах вантажного автомобільного транспорту за 2017–2021 роки

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Секція Н «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність»	760885	759982	751736	726962	706732
49.41 «Вантажний автомобільний транспорт»	70441	72165	81714	85252	88873
Усього за видами економічної діяльності	5714585	5870601	6241889	6288384	6289733

Джерело: сформовано на основі [57].

Так кількість найманих працівників за 2017-2021 р. збільшилась з 5714585 осіб у 2017 р. до 6289733 осіб у 2021 р., тобто на 575148 осіб або на 9,14%, а за суб'єктами вантажного автомобільного транспорту – з 70441 осіб у 2017 р. до 88873 осіб у 2021 р., що є безумовно позитивним чинником.

Отже, транспортна галузь України стала відчувати негативний вплив сил зовнішнього середовища, до яких слід віднести пандемію, війну, стан економіки, соціально-культурні та політичні фактори.

Нами проаналізовано загальні показники розвитку ринку автомобільних перевезень.

Оцінка кількості діючих підприємств за видами економічної діяльності показує тотальне переважання автомобільного транспорту над іншими видами.

Моніторинг ринку вантажних перевезень в Україні свідчить про те, що з початку повномасштабного вторгнення росії проявилася тенденція до зростання автомобільного сегменту.

Виходячи з викладеного вище, можемо зробити проміжний висновок: останні п'ять років автомобільний транспорт здійснює доволі успішну роботу на ринку вантажних перевезень України, у той час як інші види економічної діяльності мають тенденцію до зменшення.

Високий ступінь зносу основних засобів транспортної галузі (55,1% у 2021 р.) свідчить про наявність значної кількості основних засобів у тому числі автотранспортних засобів, які знаходяться без дії, а також про погіршення їх структури.

Для проведення дослідження було обрано підприємство, яке проводить діяльність в сфері вантажного автомобільного транспорту і функціонує на території Волинської області.

Підприємство ТОВ «АТП-0262» зареєстроване 07.09.2018 р. за юридичною адресою 45034, Волинська обл., Ковельський р-н, селище міського типу Люблинець, вулиця Заводська, будинок 7. Код ЄДРПОУ 42456765. Повне найменування підприємства: Товариство з обмеженою відповідальністю «Автотранспортне підприємство – 0262».

Форма власності ТОВ «АТП-0262» – приватна. Досліджуване підприємство відноситься до малих підприємств, оскільки налічує в середньому 10 працюючих осіб.

Основним видом діяльності даного підприємства є діяльність вантажного автомобільного транспорту. Головним завданням даного підприємства є своєчасне, якісне та повне задоволення потреб народного економічного господарства та населення, а також отримання прибутку від здійснення діяльності. Відповідно до статуту ТОВ «АТП-0262» може здійснювати різні види діяльності (Додаток Д).

Для забезпечення діяльності підприємства створено Статутний капітал, який становить 8215000,00 гривень, що складається з грошових внесків від

учасників підприємства.

Організаційна структура ТзОВ «АТП-0262» наведена на рисунку 2.6.

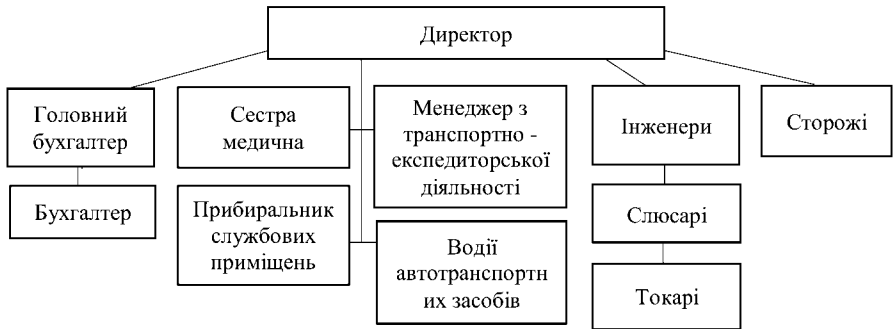

Рисунок 2.6 Організаційна структура підприємства

Джерело: складено автором на основі інформації з підприємства.

Найвищим органом управління товариства є рада учасників, яка здійснює контроль за діяльністю, визначає організаційну структуру, контролює фінансову діяльність підприємства, законність укладання договорів і дотримання статуту.

Очолює ТзОВ «АТП-0262» директор, якому підпорядковуються функціональні керівники. Голова несе особисту відповідальність за діяльність підприємства, реалізацію політики і рішень, які приймаються керівництвом. За кожним функціональним керівником закріплюються конкретні керівні функції.

На підприємстві також налічується вісім водіїв автотранспортних засобів, які мають високий кваліфікаційний рівень для здійснення міжнародних перевезень, а також які щорічно проходять курси по підвищенню кваліфікації.

Головний інженер керує технічною підготовкою діяльності. Він відповідальний за організацію і проведення контролю за роботою технологічного обладнання, автопарку підприємства, несе особисту відповідальність за технічний стан обладнання і проведення планово-

попереджувальних робіт. Слюсар з ремонту автотранспортних засобів, вміло і чітко в поставлені терміни виконують ремонти та діагностику, а головний механік, веде контроль за справністю техніки.

Підприємство «АТП-0262» є недержавною юридичною особою, що має самостійний баланс, круглу печатку та штампи зі своїм найменуванням та кодом ЄДРПОУ.

ТОВ «АТП-0262» відповідно до законодавства перебуває на обліку в органах Державної податкової служби України, тому для більш детальної інформації доцільно порівняти дані даного підприємства з іншими підприємствами – конкурентами, щоб в загальному оцінити особливості діяльності (Додаток Е).

ТОВ «АТП-0262» існує в умовах жорсткої конкуренції, але завдяки ефективному веденню конкурентної боротьби на ринку шляхом правильного та ретельного використання маркетингових технологій підприємство має змогу задовольняти попит та потреби, пристосуватися до умов ринкової конкуренції.

Для більш повної картини про діяльність ТОВ «АТП-0262» оцінимо його фінансовий стан. Для аналізу нами були використані форми фінансової звітності за 2020-2022 роки.

Показники фінансового стану ТОВ «АТП-0262» наведені у таблиці 2.5.

За представленими в таблиці 2.5 розрахунками можна зробити такі висновки.

Таблиця 2.5. – Аналіз фінансового стану ТзОВ «АТП-0262»
за 2020 – 2022 рр.

Показник	Показники підприємства			Середньогалузеві показники	
	2020	2021	2022	2020	2021
Коефіцієнт покриття	1,13	0,81	1,17	0,94	1,11
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,93	0,55	0,90	0,75	0,90
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,49	0,13	0,16	0,11	0,26
Рентабельність за чистим прибутком	1,59	0,59	0,66	1,12	1,15
Рентабельність активів	2,89	1,47	1,65	5,83	4,91
Період окупності активів	34,6	68,02	60,60	17,15	20,41
Рентабельність власного капіталу	3,64	3,54	2,67	0,77	1,18
Період окупності власного капіталу	27,47	28,24	37,45	129,28	84,88
Коефіцієнт оборотності активів	1,80	2,47	2,49	10,12	9,12
Період обороту активів	55,55	40,48	40,16	9,88	10,96
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,27	4,19	4,03	20,14	17,73
Період обороту власного капіталу	44,04	23,86	24,81	4,97	5,64
Коефіцієнт платоспроможності	0,79	0,59	0,61	22	50,58
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,79	0,59	0,61	31,14	54,91
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	0,11	-0,22	0,15	-0,06	0,10
Частка основних засобів в активах	0,76	0,66	0,55	0,10	1,06
Коефіцієнт зносу	0,26	0,36	0,52	0,33	0,33
Коефіцієнт придатності	0,71	1,57	0,47	0,52	0,48

Джерело: сформовано на основі фінансової звітності ТОВ «АТП-0262».

Показники фінансової стійкості на ТОВ «АТП-0262» протягом останніх трьох років знизились, але у 2022 році мають тенденцію до збільшення, це свідчить що підприємство стає фінансово стійке, воно в стані витримати несподівані зміни, і не опинитися на краю банкрутства. Підприємство вчасно розраховується за своїми обов'язками з державою, персоналом та контрагентами.

Показники ліквідності ТОВ «АТП-0262» у 2022 році збільшились в порівнянні з минулим роком, що є позитивним для підприємства, адже це

свідчить про ефективне управління оборотними активами та вільними обіговими коштами, зокрема, можливість підприємства успішно виконувати свої грошові зобов'язання перед іншими суб'єктами господарювання.

Впродовж досліджуваних років відбувалося зменшення всіх розглянутих коефіцієнтів ділової активності, а отже – сповільнення оборотності в днях, внаслідок чого виникала потреба в додатковому залученні коштів.

Показники ділової активності даного автотранспортного підприємства знизилися протягом останніх трьох років що свідчить про не ефективне використання власних коштів яке призводить до зменшення прибутковості даного підприємства.

Спостерігається різке коливання показників рентабельності підприємства, існує необхідність їх підвищення.

На підставі проведених розрахунків ми дійшли висновку, що на даний момент ТОВ «АТП-0262» не загрожує банкрутство, але фінансовий стан підприємства є не стабільним, і необхідно вжити відповідних заходів, щоб уникнути ризику банкрутства. Виходячи з попередніх розрахунків фінансових показників за результатами діяльності Товариства, слід зазначити, що певні відхилення показників фінансової стійкості від середньогалузевих пов'язані з використанням обмежених джерел фінансування, через що господарська діяльність переважно фінансується з власних ресурсів підприємства, і це не є позитивним явищем у діяльності підприємства. Таким чином, керівництву необхідно переглянути політику фінансування підприємства та активніше залучати позиковий капітал, що дозволить покращити показники рентабельності і тим самим знизити ризики банкрутства.

В загальному, проведений аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства та фінансового стану підприємства показав, що діяльність і фінансовий стан ТОВ «АТП-0262» за 2019 – 2021 рр. значно поліпшились, і є задовільними, оскільки більшість проаналізованих показників відповідають нормативним значенням і мають тенденцію до збільшення, однак це

пов'язано в першу чергу з тим що підприємство новостворене, і вкладає всі свої кошти на оновлення автопарку та розвиток підприємства в цілому.

2.2. Організація обліку основних засобів транспортного підприємства

Бухгалтерський облік на ТОВ «АТП-0262» ведеться безперервно з дня реєстрації відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансові звіти в Україні». Дані бухгалтерського обліку виступають важливим джерелом інформації для зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Підприємство самостійно обирає форму ведення та порядок організації бухгалтерського обліку. На ТОВ «АТП-0262» бухгалтерський облік здійснюється бухгалтерією на чолі з головним бухгалтером. На ТОВ «АТП-0262» всі обов'язки виконує головний бухгалтер Баранчук Оксана Володимирівна.

Завдання, обов'язки, права та відповідальність головного бухгалтера наводяться у відповідній посадовій інструкції. Головний бухгалтер (бухгалтер) призначається на посаду і звільняється з посади в установленому чинним трудовим законодавством наказом директора підприємства.

Функції касира на АТП виконує також головний бухгалтер Баранчук Оксана Володимирівна, з якою був укладений договір про повну матеріальну відповідальність.

Документами, що регламентують діяльність головного бухгалтера є: статут підприємства; накази і розпорядження директора підприємства; посадова інструкція бухгалтера; наказ про облікову політику підприємства.

Основні функціональні обов'язки, права та відповідальність головного бухгалтера ТОВ «АТП-0262» наведені у Додатку Ж.

Другий бухгалтер підприємства допомагає головному бухгалтеру виконувати облікову роботу і відповідає за ведення первинного обліку на підприємстві.

Працівники бухгалтерії тісно співпрацюють із працівниками інших підрозділів та мають право вимагати від них надання матеріалів (планів, звітів, довідок), необхідних для здійснення роботи, та передавати підрозділам необхідну управлінську інформацію. Обліковці мають право не приймати до виконання та оформлення документи, за операціями, які порушують чинне законодавство.

Взаємодія бухгалтерії ТОВ «АТП-0262» з іншими підрозділами наведена на рисунку 2.7.

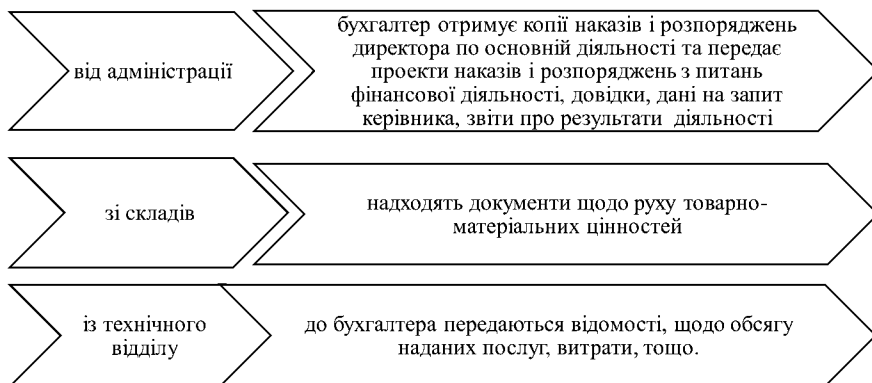

Рисунок 2.7 Взаємодія бухгалтерії ТОВ «АТП-0262» з іншими підрозділами

Джерело: сформовано на основі інформації підприємства.

Облікова політика ТОВ «АТП-0262» висвітлена у Наказі про облікову політику, який розроблений головним бухгалтером і затверджений підписом керівника підприємства.

Особливості організації обліку на ТОВ «АТП-0262» відповідно Наказу про облікову політику наведені у Додатку К.

Облік на підприємстві автоматизований. Усі господарські операції наводяться у хронологічному порядку на підставі первинних документів у журналах і відомостях. Кредитові обороти журналів переносяться до

Головної книги, в якій виводяться кінцеві залишки по всіх рахунках, які відображають господарську діяльність підприємства. Кінцеві залишки по рахунках бухгалтерського обліку, обороти по рахунках використовують для складання фінансової звітності.

На сьогодні ТОВ «АТП-0262» при складанні комплексу фінансової звітності керується Національним положенням стандартом бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» [34].

Бухгалтерська звітність на даному автотранспортному підприємстві є спрощеною, оскільки підприємство відноситься до малих підприємств та включає в себе тільки – 2 форми (рисунок 2.8).

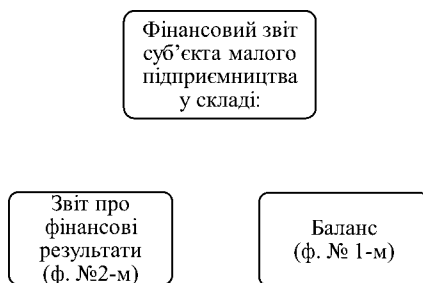

Рисунок 2.8 Форми звітності на ТОВ «АТП-0262»

Джерело: сформовано на основі інформації з підприємства.

На сьогодні ТОВ «АТП-0262» автоматично формує електронну фінансову звітність за допомогою електронного сервісу ІС: Підприємство, яка при заповненні звітів використовує дані з програми. ТОВ «АТП-0262» подає свою фінансову звітність до свого територіального органу Ковельському ОДПІ ГУ ДФС у Волинській області не пізніше 28 лютого наступного за звітним року.

При поданні фінансової звітності в електронному вигляді ТОВ «АТП-0262» використовує комп'ютерну програму «Арт-Звіт Про» або Електронний кабінет платника на веб-порталі ДПС.

ТОВ «АТП-0262» є платником податків відповідно до податкового законодавства України. Перелік податків, які сплачує ТОВ «АТП-0262» наведено у Додатку Л.

Перелік форм фінансової, податкової та статистичної звітності ТОВ «АТП-0262» наведено у додатку М.

Базове підприємство у своїй діяльності щодо організації обліку основних засобів чітко дотримується такої послідовності облікових процедур:

- виявлення об'єкта основних засобів;
- оцінка об'єкта основних засобів за різних способів надходження на підприємство;
- організація документального оформлення надходження основних засобів;
- організація документального оформлення вибуття основних засобів;
- організація амортизації основних засобів;
- організація аналітичного та синтетичного обліку основних засобів.

Об'єкт основних засобів визнається ТОВ «АТП-0262» активом, якщо «існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та його вартість може бути достовірно визначена» [20].

На ТОВ «АТП-0262» об'єкт основних засобів визнається активом, якщо термін його корисного використання (експлуатації), більше року, а вартісна оцінка якого дорівнює сумі, що перевищує 20000 грн. Вартісну межу для цілей обліку дане підприємство встановило у Наказі про облікову політику (Додаток К).

Зарахування на баланс ТОВ «АТП-0262» будь-якого основного засобу здійснюється за первісною вартістю. Її сума визначається різними способами, які залежать від того, яким чином надійшов об'єкт на дане підприємство.

Основним джерелом надходження основних засобів на даному автотранспортному підприємстві є купівля у постачальника.

Типові форми первинних документів з обліку основних засобів – відмінені. Але відмінені не означає, що їх не використовують на ТОВ «АТП-0262».

Документальне оформлення операцій з основними засобами на автотранспортному підприємстві «АТП-0262» здійснюється переважно із застосуванням колишніх типових форм та власних удосконалених первинних документів.

На даному підприємстві використання бухгалтерської програми «1С: Бухгалтерія» зумовлює подальше використання застарілих форм первинних облікових документів, оскільки на даний час не затвердженні власні форми документів.

Перелік первинних документів, якими оформляється рух основних засобів на ТОВ «АТП-0262» наведено на рисунку 2.9.

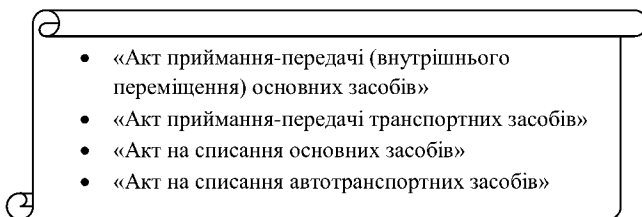
-
- «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»
 - «Акт приймання-передачі транспортних засобів»
 - «Акт на списання основних засобів»
 - «Акт на списання автотранспортних засобів»

Рисунок 2.9 Первинні документи з надходження та вибуття основних засобів на «АТП-0262»

Джерело: сформовано на основі інформації з підприємства.

Будь-який акт щодо руху основних засобів підписує комісія. Склад комісії представлено у таблиці 2.6.

Аналітичний облік основних засобів на підприємстві «АТП-0262» ведуть за допомогою інвентарних карток.

Для контролю за збереженням, рухом основних засобів і правильним їх використанням кожному основному засобу присвоюють свій інвентарний номер. Інвентарні номери привласнюють окремим об'єктам на весь період перебування їх у ТОВ «АТП-0262».

Таблиця 2.6. – Склад членів комісії

з оформлення надходження основних засобів на «АТП-0262»

Посада	Прізвище працівника
Директор	Басв Ігор Юрійович
Бухгалтер	Баранчук Оксана Володимирівна
Водій автотранспортного засобу	Пристапа Олег Ананійович
Водій автотранспортного засобу	Гузь Володимир Миколайович

Джерело: сформовано на основі інформації з підприємства.

Записи в інвентарних картках здійснюються за даними первинних документів, технічних паспортів, тощо. Картки на даному автотранспортному підприємстві складаються в одному примірнику і зберігаються в бухгалтера.

Облік основних засобів на ТОВ «АТП-0262» ведеться на рахунках відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 (рисунок 2.10).

Рисунок 2.10 Рахунки обліку основних засобів на ТОВ «АТП-0262»

Джерело: сформовано на основі інформації з підприємства.

Наприкінці місяця на ТОВ «АТП-0262» за кожним синтетичним та аналітичним рахунком вираховують обороти за дебетом і кредитом та виводять кінцеве сальдо (залишок на кінець місяця).

На досліджуваному підприємстві інформація щодо господарських операцій з основними засобами узагальнюється в Аналізі по рахунку 10 та в Оборотно-сальдових відомостях по окремих рахунках.

ТОВ «АТП-0262» має власну сучасну станцію технічного обслуговування для ремонтів авто. В ній налічується чотири оглядові ями, а також спеціальне обладнання, на якому працюють професіонали. Головний механік на станції технічного обслуговування ТОВ «АТП-0262» організовує міжремонтне обслуговування, своєчасний та якісний ремонт, та модернізацію обладнання, роботу з підвищення його надійності та довговічності, забезпечує доставку та раціональне використання матеріалів для здійснення ремонтних робіт.

Підприємство підтримує транспортні засоби в робочому стані та забезпечує їх функціонування способом як поліпшення, так і за допомогою системи технічного обслуговування й системи планово-попереджувального ремонту.

Технічне обслуговування – це комплекс операцій з підтримки працездатності авто чи причепа під час його використання за призначенням способом його періодичного огляду (мастильні й очищувальні роботи, перевірка рівня працездатності тощо). Поточний ремонт – це комплекс операцій з часткової заміни окремих запасних частин, деталей, дрібний ремонт окремих частин. Капітальний ремонт – це комплекс робіт або заміна найважливіших деталей і вузлів (мотори).

На ТОВ «АТП-0262» для цілей бухгалтерського обліку витрати на ремонт транспортних засобів умовно поділять: на поліпшення їх, що призводять до зростання майбутніх економічних вигід, та на такі які здійснюють для підтримки транспортних засобів у робочому стані.

Безперервний процес надання послуг на ТОВ «АТП-0262» вимагає постійного відтворення фізично спрацьованих і технічно застарілих основних засобів. Необхідною умовою відновлення основних засобів підприємства є їх відшкодування у вартісній формі, яке здійснюється через амортизацію.

Амортизація – це систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Знос основних засобів – це сума амортизації об'єкта основних засобів з початку його корисного використання. Вартість яка амортизується – це первісна вартість об'єкта при придбанні. На даному підприємстві амортизації підлягають усі транспортні засоби та об'єкт нерухомості, а також обладнання та інвентар.

Бухгалтерія АТП нараховує амортизацію щомісячно. Основним документом з обліку нарахування амортизації є Відомість нарахування амортизації.

Нараховувати амортизацію починають з місяця, наступного за місяцем придбання і припиняється з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта.

Амортизацію нараховують протягом строку використання об'єктів, який підприємство самостійно встановлює при придбання, тобто зарахуванні на баланс підприємства.

Сума нарахованої амортизації відноситься на збільшення витрат підприємства і зносу основних засобів.

ТОВ «АТП-0262» використовує прямолінійний метод. Він є найбільш стабільним, послідовний і побудований на припущенні, що основні засоби рівномірно зношуються впродовж строку їх корисного використання. Він самий простий у розрахунку, але не враховує морального та фізичного зносу основних засобів.

Кінцевою стадією руху основних засобів є їх вибуття. Вибуття, основних засобів супроводжується списанням з балансу. Причини вибуття основних засобів наведені на рис. 2.11.

Рисунок 2.11 – Причини вибуття основних засобів

Джерело: сформовано на основі інформації з підприємства.

Ліквідація основних засобів також може відбуватися в результаті фізичного, морального зносу, аварій, стихійного лиха, військових дій.

На ТОВ «АТП-0262» вибуття основних засобів оформляється «Актом на списання основних засобів» на підставі наказу «Про списання основних засобів» оформленого директором підприємства. Але, ТОВ «АТП-0262» ще не списувало своїх основних засобів.

Об'єкти основних засобів, стосовно яких прийнято рішення про їх реалізацію, підлягають переведенню до складу необоротних активів, утримуваних для продажу.

Об'єкти основних засобів визнають утримуваними для продажу, якщо:

- «очікується, що економічна вигода буде отримана саме від продажу, а не від його подальшого використання за призначенням;
- об'єкт готовий до продажу в нинішньому стані;
- їх продаж, як очікується, буде завершено протягом року з дати визнання утримуваними для продажу;
- умови його продажу відповідають звичайним умовам продажу для схожих активів;
- є велика ймовірність, що об'єкт справді буде проданий» [20].

Визнання необоротного активу як утримуваного для продажу проводиться на дату, коли задовольняються всі перелічені вище умови.

Отже, облік основаних засобів організований на ТОВ «АТП-0262» належним чином, відповідає принципам і методам, передбаченими національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

2.3. Організація контролю основних засобів на підприємстві

Контрольні процедури на будь-якому підприємстві можуть бути як внутрішні, так і зовнішні.

Внутрішній контроль на ТОВ «АТП-0262» організовується директором. Однією з найдієвіших форм контролю на підприємстві є інвентаризація.

Проведення інвентаризацій передбачено підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями незалежно від форм власності у відповідності до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV.

Проведення інвентаризації на ТОВ «АТП-0262» здійснюється у відповідності до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом МФУ від 02.09.2014 р. №879 [39].

Для проведення інвентаризаційної роботи на ТОВ «АТП-0262», розпорядчим документом керівника створено постійно діючу інвентаризаційну комісію у складі керівника, головного бухгалтера, водіїв транспортних засобів.

За певних обставин наказом керівника можуть бути створені робочі інвентаризаційні комісії у складі інженера, механіка, водія, бухгалтера та інших досвідчених працівників, які добре знають об'єкт інвентаризації, ціни та первинний облік.

Результати контрольних перевірок інвентаризацій оформляються актом і підписуються всіма членами комісії. Після затвердження акту інвентаризації керівником бухгалтерія відображає результати інвентаризації в обліку.

Щодо інвентаризації основних засобів, то в інвентаризаційних відомостях наводяться дані про дату придбання чи спорудження не відображених у бухгалтерському обліку основних засобів. При інвентаризації

перевіряється наявність документів на земельні ділянки, інші об'єкти основних засобів, що підтверджують право власності підприємства на них. При виявленні придатних для використання об'єктів основних засобів, залишкова вартість яких дорівнює нулю, інвентаризаційною комісією оформлюється пропозиція про визначення їх справедливої та ліквідаційної вартості.

Слід зазначити, що контрольні операції щодо наявності і руху основних засобів можуть здійснюватися не тільки внутрішніми ресурсами (у формі інвентаризації), а й шляхом залучення фахівців зі сторони. Такими фахівцями можуть бути аудитори, аудиторські фірми. Але у будь-якому з двох вказаних випадків контрольні операції відбуватимуться у певній, давно передбаченій послідовності.

Організація контролю операцій з основними засобами охоплює перелік таких питань:

- оцінка організації синтетичного й аналітичного обліку основних засобів у бухгалтерії підприємства і за матеріально відповідальними особами в місцях експлуатації основних засобів, як власних, так і орендованих, у порядку поточної і довгострокової оренди відповідно до встановлених правил;

- визначення технічного стану та збереження основних засобів;

- своєчасність і правильність документального оформлення та відображення в бухгалтерському обліку надходження, переміщення і вибуття основних засобів;

- перевірка правильності нарахування зносу по власних засобах і тих, що знаходяться у довгостроковій оренді, та віднесення його на результати виконання робіт, надання послуг.

- правильність розрахунків сум амортизаційних відрахувань і віднесення їх на витрати з виконання робіт, надання послуг;

- своєчасність і правильність списання неамортизованої частини основних засобів на фінансові результати підприємства;

- перевірка дотримання господарством податкового законодавства з операцій, що пов'язані з придбанням і вибуттям основних засобів, їх орендою у фізичних та юридичних осіб;

- перевірка та оцінка порядку обліку підприємством витрат на ремонт основних засобів при підрядному і господарському способах робіт;
- аналіз використання підприємством основних засобів за часом та потужністю з урахуванням специфіки роботи підприємства;
- перевірка результатів проведеної переоцінки основних засобів та правильності відображення її на рахунках бухгалтерського обліку.

Завданням організації контролю основних засобів є вивчення вказаних вище питань, виявлення порушень організації обліку основних засобів та розробка пропозицій щодо усунення виявлених порушень.

Організація контролю основних засобів на ТОВ «АТП-0262» зазвичай здійснюється у такій послідовності:

- 1) ознайомлення з обліковою політикою підприємства в частині організації обліку основних засобів за період, що підлягає перевірці, її змінами порівняно з попередніми періодами;
- 2) уточнення дати проведення останньої інвентаризації основних засобів, її результатів;
- 3) перевірка наявності наказів (розпоряджень) про створення на підприємстві постійно діючої комісії зі списання основних засобів, про осіб, що відповідають за зберігання основних засобів у місцях їх експлуатації, а також з'ясувати, чи укладено з ними договори про повну індивідуальну (колективну) матеріальну відповідальність;
- 4) ознайомлення з договорами оренди основних засобів, що укладені з юридичними і фізичними особами;
- 5) перевірка наявності картотеки основних засобів за місцями їх експлуатації;
- 6) встановлення забезпеченості бухгалтерії підприємства діючими нормативними документами, що визначають правила ведення обліку основних засобів, зразками міжвідомчих форм уніфікованої документації з обліку основних засобів. Ця інформація дозволить контролеру (голова інвентаризаційної комісії, бухгалтер) скласти загальне уявлення про

організацію обліку основних засобів на підприємстві та визначити питання, що вимагають особливої уваги;

7) перевірка відповідності залишків по синтетичних рахунках, що відображені у Головній книзі, аналогічним даним аналітичного обліку і бухгалтерського балансу. Вони повинні збігатися по всіх позиціях: сальдо на початок місяця, оборот за місяць, сальдо на кінець місяця. Якщо встановлено розбіжності, потрібно з'ясувати причини і рекомендувати підприємству провести інвентаризацію основних засобів; устаткування, що підлягає монтажу; капітальних інвестицій, зобов'язань за укладеними договорами оренди тощо.

Джерелами контролю операцій з основними засобами є: акти введення в експлуатацію, акти приймання-передачі основних засобів, акти приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів, акти на списання транспортних засобів, інвентарні картки обліку основних засобів та опис інвентарних карток, картка обліку руху основних засобів, розрахунки амортизаційних відрахувань по основних засобах, журнали по рахунках 10, 11, 15, акти інвентаризації, результати переоцінки основних засобів та інші джерела бухгалтерського обліку. Розгляд питань списання, поточних та капітальних ремонтів основних засобів часто потребує експертних висновків сторонніх фахівців. Тому при організації контрольних операцій щодо основних засобів потрібно враховувати наявність таких документів.

Підсумковим результатом контрольних операцій буде документ (акт), який має вказати на недоліки в організації експлуатації та зберіганні основних засобів, первинному, аналітичному та синтетичному обліках, визначити можливості об'єкта основних засобів на майбутнє. Ця інформація буде дуже корисна управлінському персоналу для прийняття управлінських рішень щодо більш ефективного використання наявних основних засобів у господарській діяльності підприємства.

Висновки до розділу 2

1. У якості базового підприємства нами було вибрано ТОВ «АТП-0262», яке є транспортним підприємством. Саме тому у роботі наведено характеристику вітчизняної транспортної галузі.

Аналізуючи транспортну інфраструктуру України, необхідно відзначити наявність різноманітних видів транспорту: авіаційний, автомобільний, морський, річковий, залізничний та трубопровідний. Оцінка кількості діючих підприємств за видами економічної діяльності в одиницях показує тотальне переважання автомобільного транспорту над іншими видами. Частка автомобільного транспорту в загальній кількості перевезених вантажів становить 5687 підприємств, тобто 80,4 % загального обсягу. Дана тенденція відбувається за рахунок того, що український сектор перевезень структурно стає ближчим до європейського: зростає частка автомобільних перевезень, а залізничних – падає.

На фоні військової агресії російської федерації проти України, блокади українських портів на Чорному морі, розірвання торговельно-економічних відносин з білорусією та росією, масштабних руйнувань та пошкоджень активів підприємств, доріг, мостів, складської та перевантажувальної інфраструктури (особливо у східних та південних промислових регіонах України) така тенденція стала ще більш помітною.

Для проведення дослідження було обрано підприємство, яке проводить діяльність в сфері вантажного автомобільного транспорту і функціонує на території Волинської області, а саме ТОВ «АТП-0262». Оцінка фінансового стану підприємства свідчить, що на даний момент Товариству не загрожує банкрутство, але фінансовий стан підприємства не є стабільним. Тому необхідно вжити відповідних заходів, щоб уникнути ризику банкрутства. Виходячи представлених у пункті 2.2 розрахунків фінансових показників за результатами діяльності Товариства, слід зазначити, що певні відхилення показників фінансової стійкості від середньогалузевих пов'язані з використанням обмежених джерел фінансування, через що господарська діяльність переважно фінансується з власних ресурсів підприємства, і це не є позитивним явищем у діяльності підприємства. Таким чином, керівництву

необхідно переглянути політику фінансування підприємства та активніше залучати позиковий капітал, що дозволить покращити показники рентабельності і тим самим знизити ризики банкрутства.

2. Бухгалтерський облік на ТОВ «АТП-0262» ведеться відповідно до українського законодавства. Бухгалтерський облік здійснюється бухгалтерією підприємства на чолі з головним бухгалтером. Облікова політика ТОВ «АТП-0262» висвітлена у Наказі про облікову політику.

ТОВ «АТП-0262» при складанні комплекту фінансової звітності керується Національним положенням стандартом бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт малого підприємства». Крім фінансової звітності ТОВ «АТП-0262» складає і подає у визначені законодавством терміни податкову та статистичну звітність.

Базове підприємство у своїй діяльності щодо організації обліку основних засобів чітко дотримується такої послідовності облікових процедур: виявлення об'єкта основних засобів; оцінка об'єкта основних засобів за різних способів надходження на підприємство; організація документального оформлення надходження основних засобів; організація документального оформлення вибуття основних засобів; організація амортизації основних засобів; організація аналітичного та синтетичного обліку основних засобів.

3. Важливою ділянкою обліково-аналітичної роботи на підприємстві є організація контролю. Організація контролю основних засобів на ТОВ «АТП-0262» зазвичай здійснюється у такій послідовності: ознайомлення з обліковою політикою підприємства в частині організації обліку основних засобів за період, що підлягає перевірці, її змінами порівняно з попередніми періодами; уточнення дати проведення останньої інвентаризації основних засобів, її результатів; перевірка наявності наказів (розпоряджень) про створення на підприємстві постійно діючої комісії зі списання основних засобів, про осіб, що відповідають за зберігання основних засобів у місцях їх експлуатації, а також з'ясування, чи укладено з ними договори про повну індивідуальну (колективну) матеріальну відповідальність; ознайомлення з

договорами оренди основних засобів, що укладені з юридичними і фізичними особами; перевірка наявності картотеки основних засобів за місцями їх експлуатації; встановлення забезпеченості бухгалтерії підприємства діючими нормативними документами, що визначають правила ведення обліку основних засобів, зразками міжвідомчих форм уніфікованої документації з обліку основних засобів; перевірка відповідності залишків по синтетичних рахунках, що відображені у Головній книзі, аналогічним даним аналітичного обліку та балансу.

Інформація про результати проведеного контролю основних засобів є необхідною для управлінського персоналу, який відповідальний за прийняття управлінських рішень щодо більш ефективного використання наявних основних засобів у господарській діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Вдосконалення організації обліку основних засобів

Вивчення діючої методики обліку основних засобів на ТОВ «АТП-0262» дало можливість виявити деякі недоліки, а саме:

- у первинних документах з обліку основних засобів часто не всі реквізити заповнені, значна кількість інвентарних карток мають тільки електронний вигляд;
- на підприємстві використовуються необґрунтовані методи розрахунку амортизації для здійснення оптимальної амортизаційної політики;
- не розроблено схеми документообігу, що дозволяли би своєчасно виконувати поставлені завдання при мінімальних витратах трудових, матеріальних та фінансових ресурсів;
- план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291, що використовується підприємством, потребує удосконалення оскільки облік основних засобів за групами відповідно до субрахунків не забезпечує достатню аналітичність інформації для цілей управління;
- відсутність у фінансовій звітності інформації про стан та окремі групи основних засобів звужує аналітичність їх обліку.

НП(С)БО 7 «Основні засоби» висвітлює базові принципи ведення обліку основних засобів, але на відміну Податкового кодексу України не встановлює вартісний критерій віднесення до основних засобів (20 тис. гривень). Було б доречно ввести вартісний критерій визнання основних

засобів, оскільки це дозволить оптимізувати процес визнання основних засобів, а також спростить податкові наслідки.

Існує проблема з встановленням термінів корисного використання основних засобів, деякі з них є мінімальні. Наприклад, для транспортних засобів це 5 років. Проте, на практиці ці терміни значно більші, і доводиться знижувати реальні терміни експлуатації окремих об'єктів основних засобів з метою відповідності нормативній базі.

На сьогодні є актуальним вирішення питання щодо типових форм первинних документів. Законодавством не встановлено обов'язковості щодо конкретних форм документації. Хоча є застереження, що ці форми необхідно складати з урахуванням вимог Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку № 88 [37].

Підприємство ТОВ «АТП-0262» може вирішити цю проблему двома способами (рисунок 3.1).

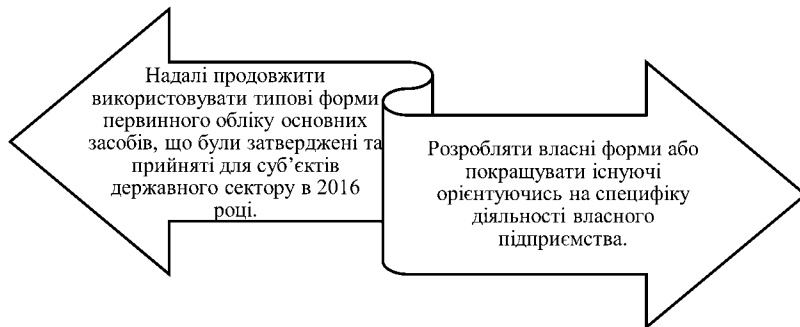

Рисунок 3.1 Застосування первинних документів для обліку основних засобів на підприємстві

Джерело: сформовано особисто автором.

Власні або вдосконалені бланки повинні бути затверджені наказом керівника підприємства. Щоб не видавати окремий наказ, підприємство може закріпити дані форми у Наказі про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику підприємства. У цьому випадку власні бланки повинні бути додані до Наказу у вигляді додатків.

Потребує вдосконалення документальне оформлення операцій з руху об'єктів основних засобів. Первинний документ «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» не зважаючи на втрату чинності початкового нормативу, використовується на ТОВ «АТП-0262». Оскільки більшість реквізитів форми не заповнюється, то пропонується використовувати розроблену форму «Акту приймання-передачі основних засобів», яка дає можливість відображати актуальні данні про їх вартість, стан характеристику, інвентарні номери, супроводжуючі документи, сторони операції (Додаток Н).

Актуальна інформація, що відображається у розробленому документі наведена на рисунку 3.2.

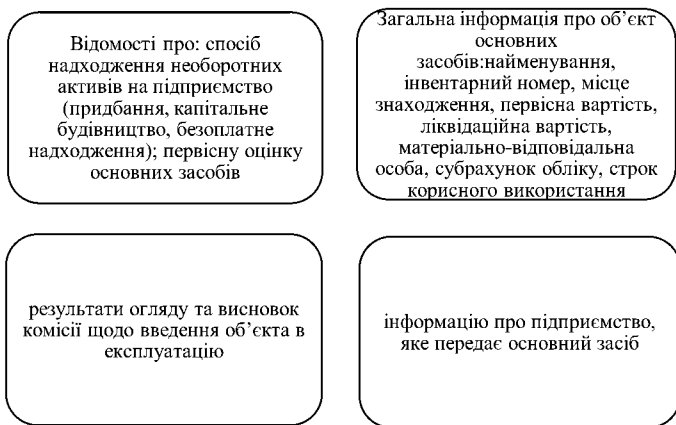

Рисунок 3.2 Актуальна інформація, що відобразатиметься у запропонованому Акті приймання-передачі

Джерело: сформовано особисто автором.

Також пропонуємо дещо удосконалити типову форму «Інвентарна картка обліку основних засобів» шляхом доповнення таких показників: спосіб надходження, справедлива вартість, ліквідаційна вартість, термін корисного використання, метод нарахування амортизації, витрати на

поліпшення об'єктів та розмір залишкової вартості на момент вибуття. Запропоновану форму інвентарної картки представлено у Додатку П. Заповнення рекомендованих показників дасть можливість посилити аналітичність інформації про основні засоби.

Для розрахунку амортизації на підприємстві пропонується використовувати удосконалену «Відомість нарахування амортизації об'єкта основних засобів», наведену у Додатку Р.

Інформація, що відобразатиметься у запропонованому документі наведена на рисунку 3.3.

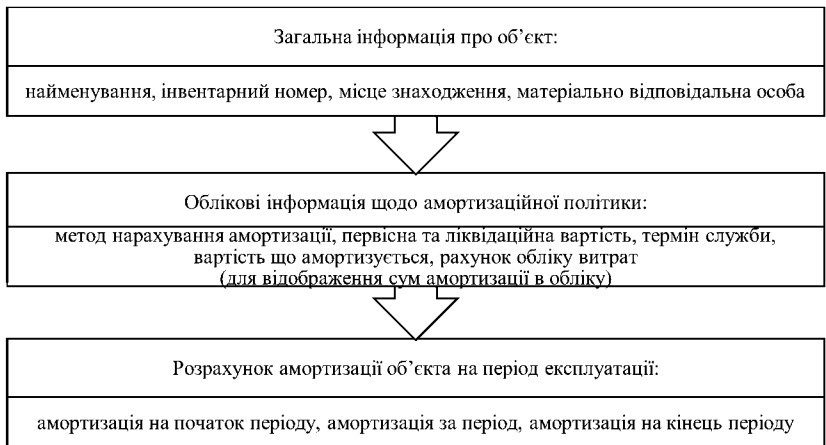

Рисунок 3.3 Інформація, що відобразатиметься у розробленій «Відомості нарахування амортизації об'єкта основних засобів»

Джерело: сформовано особисто автором.

Запропонована відомість нарахування амортизації об'єкта основних засобів призначена для здійснення розрахунку амортизації об'єкта основного засобу на період знаходження в експлуатації та контролю сум амортизаційних відрахувань протягом всього терміну корисного використання.

Для налагодження чіткого обліку основних засобів доцільно розробити графік руху документів для організації обліку основних засобів та включити

його окремим додатком до Наказу про облікову політику підприємства. Розроблений фрагмент графіку наведений у Додатку С.

Рекомендуємо ввести додаткові статті відображення основних засобів у балансі, що зможуть розширити аналітичність облікової інформації. Як варіант, можна подавати інформацію у розрізі таких статей балансу:

- 1010 «Основні засоби, які амортизуються»;
- 1011 «Первісна вартість»;
- 1012 «Знос»;
- 1013 «Основні засоби, які не амортизуються».

З метою удосконалення методики обліку основних засобів на ТОВ «АТП-0262» доцільно розробити робочий план рахунків для організації обліку основних засобів.

Фрагмент сформованого робочого плану рахунків щодо основних засобів подано у Додатку Т.

Кодифікація є доцільною, адже розширені шифри субрахунків рахунку 10 «Основні засоби» несуть додаткову інформацію про об'єкти обліку. Дане нововведення значно полегшить роботу бухгалтерам на даному підприємстві, оскільки дозволить контролювати наявність і технічний стан об'єктів основних засобів, які перебувають у різних формах експлуатації.

Пропонується замінити програму автоматизації облікових операцій. Так, на ТОВ «АТП-0262» використовується російська версія програми «1С: Бухгалтерія 8.3». Доцільно підприємству використовувати вітчизняні інформаційні продукти, що у майбутньому забезпечить захищеність інформації від впливу хакерських атак з боку російського агресора.

З розвитком інформаційних технологій, на сьогоднішній день на ринку комп'ютерних бухгалтерських програм найбільш популярними є наступні системні комплекси:

- 1) Navkolo. Українська альтернатива 1С. Програма пропонує 2 модулі:

– Navkolo.Бухгалтерія. Програма має модулі: реалізація, придбання, необоротні активи; зарплата і персонал; податки, звітність; запаси та виробництво; каса і банк; інтеграція з клієнт-банком; ЗЕД, імпорт-експорт.

– Navkolo.Торгівля – складський облік, робота з цінами, розрахунки з клієнтами та постачальниками, підключення обладнання, кадровий облік, CRM, ведення витрат та детальна аналітика.

2) MASTER:Бухгалтерія. Дає можливість одночасно вести облік діяльності необмеженої кількості юридичних осіб. Звітність формується окремо для кожного підприємства, а довідники контрагентів, співробітників та номенклатури – спільні. Програма передбачає роботу з усіма системами оподаткування.

3) IT Enterprises. Дозволяє автоматизувати різні аспекти діяльності. За допомогою рішення можливо управляти коштами, знизити кількість помилок і збільшити точність обліку.

4) Діловод (Dilovod). Для кожного, хто працює в цій програмі, передбачається налаштування інтерфейсу в залежності від обов'язків. Підтримується можливість формувати звітність, вести документообіг. Можливість контролювати грошові потоки, регулювати взаємовідносини з контрагентами.

5) «Дебет Плюс». Це програмне забезпечення підходить для організації малого і середнього бізнесу. Крім бухгалтерського, має в своєму розпорядженні модуль управлінського обліку.

6) BAS Бухгалтерія. Надає можливість автоматизувати всі служби в компанії або тільки бухгалтерську. Також вона дозволяє працювати відразу з декількома підприємствами. Функціонал передбачає управління різними фінансовими операціями, регулювати взаємовідносини з клієнтами та постачальниками.

Для остаточного вибору програми автоматизації облікового процесу на підприємстві потрібно звернутися до спеціалізованих фірм, які

встановлюють та обслуговують ці програмні продукти. За результатами аналізу «ціна – якість – доцільність» перейти на інший продукт.

Вказані пропозиції сприятимуть удосконаленню організації обліку основних засобів на ТОВ «АТП-0262».

3.2. Вдосконалення організації контролю основних засобів

Організація належного контролю за господарською діяльністю підприємства забезпечує достовірність показників офіційної та внутрішньої звітності підприємства, дає можливість уникнути штрафних санкцій, забезпечує раціональне використання власних засобів.

Система контролю на підприємстві повинна розвиватися у таких напрямках:

- вдосконалення організації контролю фінансового обліку;
- вдосконалення організації контролю управлінського обліку;
- вдосконалення організації контролю податкового обліку.

На потужних підприємствах всі контролюючі операції можна делегувати спеціально створеному відділу з назвою «Відділ внутрішнього контролю» або «Відділ внутрішнього аудиту». Але ТОВ «АТП-0262» не має таких фінансових можливостей, щоб створити і фінансувати цілий штат контролюючих працівників. Функції контролю, як правило, делеговані службі головного бухгалтера. Враховуючи значні обсяги облікової роботи можна запропонувати збільшити чисельність працівників бухгалтерії на одного бухгалтера-контролера. Цей новий працівник має здійснювати системний контроль всіх видів обліку на підприємстві.

Організація якісного контрольного процесу повинна здійснюватися відповідно до плану. У Додатку Ф наведено запропонований план проведення контрольних заходів для бухгалтера-контролера.

Кожен пункт плану потребує покрокової деталізації контрольних операцій. Для організації якісного контролю у розрізі окремих ділянок облікового процесу доцільно розробити робочі документи.

контроль обліку необоротних активів включає в себе контроль обліку основних засобів, інших необоротних активів, нематеріальних активів.

Складовою контрольних операцій обліку основних засобів є перевірка первинних документів. Для проведення такого контролю можна запропонувати формувати реєстр можливих помилок та порушень, виявлених при перевірці первинних документів (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1. – Реєстр можливих помилок та порушень, виявлених при перевірці первинних документів з обліку основних засобів

Документ	Сума порушення, грн.	Коротка характеристика порушення	Рекомендації виправлення порушення
Акт введення в експлуатацію основних засобів	1200,00	Не вилучено суму ПДВ, сплаченого при придбанні основного засобу	Виправлення помилки методом червоного сторно. Зміни торкнуться рахунків 151, 105, 641
Відомість нарахування амортизації	450,00	Завищена сума нарахованої амортизації на машини та обладнання	Виправлення помилки методом червоного сторно
Акт списання основних засобів	–	Відсутній підпис головного бухгалтера та директора	Проставити зазначені підписи
...

Джерело: сформовано особисто автором.

При проведенні перевірки та підтвердженні статей Балансу можна запропонувати документ, поданий у таблиці 3.2. За допомогою цього документа можна здійснити перевірку статей Балансу, а також виявити та зафіксувати можливі порушення та відхилення.

Таблиця 3.2. – Відомість підтвердження статей Балансу

Статті балансу	За даними бухгалтерського обліку	За даними перевірки	Примітки
Нематеріальні активи	Відхилень та порушень не виявлено		–

Незавершене будівництво	Відхилень та порушень не виявлено		–
Основні засоби:	Відхилень та порушень не виявлено		–
...

Джерело: сформовано особисто автором.

Подібні таблиці можна складати з різною системою деталізації для різних ділянок облікового процесу.

3.3. Моделювання показників фінансової звітності за результатами управлінських рішень щодо основних засобів

Моделювання показників фінансової звітності є важливою складовою управлінського обліку. Зазвичай моделювання використовується управлінським персоналом для прийняття конкретного управлінського рішення.

Так, наприклад керівництво підприємства приймає рішення придбати транспортний засіб у новому 20XX році. Тоді логічним є питання: як вплине це рішення на показники фінансової звітності.

Прогнозування цієї ситуації доцільно описати у вигляді таблиці 3.3.

Таблиця 3.3. – Перелік прогнозних операцій, пов'язаних з придбанням основних засобів на ТОВ «АТП-0262»

Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	2	3	4
Вартість автомобіля без ПДВ	15	68	200000
Вартість ПДВ в ціні автомобіля	64	68	40000

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4
Витрати на доставку, без ПДВ	15	68	4000
Вартість ПДВ	64	68	800
Первісна вартість автомобіля, акт	10	15	204000

введення в експлуатацію			
-------------------------	--	--	--

Джерело: сформовано особисто автором.

За результатами прогнозних операцій формується модель прогнозного балансу у форматі таблиці 3.4. Подібним чином можна змоделювати будь-яку операцію з основними засобами. Балансова модель дає можливість поррахувати прогнозні показники фінансового стану підприємства, прогнозні показники ефективності використання основних засобів.

Таблиця 3.4. – Модель прогнозного балансу ТОВ «АТП-0262», тис. грн.

Показник	Актив				Балансова зміна	Пасив			
	10	15	31	36		40	64	63	68
Початкові показники, тис. грн.	180		25	4,5	209,5	164	43	2,5	
1. Вартість автомобіля без ПДВ		+200			+200				+200
2. Вартість ПДВ в ціні автомобіля					-		-40		+40
3. Витрати на доставку, без ПДВ		+4			+4				+4
4. Вартість ПДВ					-		-0,8		+0,8
5. Первісна вартість автомобіля, акт введення в експлуатацію	+204	-204							
...
Кінцеві показники, тис. грн.	384		25	4,5	413,5	164	2,2	2,5	244,8

Джерело: сформовано особисто автором.

У випадку прогнозних результатів, які не влаштовуватимуть керівників підприємства, аналітик підприємства проведе повторні розрахунки за результатами прийнятих управлінських рішень.

Оскільки будь-які розрахунки є трудомістким процесом, то доцільно використовувати незатратні програми автоматичної обробки вихідних даних. Найбільш доступною і дешевою є програма Excel.

Висновки до розділу 3

1. Вивчення діючої методики обліку основних засобів на ТОВ «АТП-0262» дало можливість виявити деякі недоліки та внести пропозиції щодо вдосконалення організації обліку основних засобів, а саме: ввести вартісний критерій визнання основних засобів у НП(С)БО 7 «Основні засоби»; розроблено «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів», «Інвентарна картка обліку основних засобів», «Відомість нарахування амортизації об'єкта основних засобів»; запропоновано відмінний від діючого перелік статей балансу для відображення інформації про основні засоби; розроблено систему аналітичних рахунків до синтетичного рахунку 104, 105 для ТОВ «АТП-0262».

Пропонується замінити програму автоматизації облікових операцій на ТОВ «АТП-0262» на вітчизняні інформаційні продукти, що у майбутньому забезпечить захищеність інформації від впливу хакерських атак з боку російського агресора.

2. Організація належного контролю за господарською діяльністю підприємства забезпечує достовірність показників офіційної та внутрішньої звітності підприємства, дає можливість уникнути штрафних санкцій, забезпечує раціональне використання власних засобів. Запропоновано здійснювати планування контрольних операцій на ТОВ «АТП-0262». Розроблено план проведення контрольних заходів бухгалтерією підприємства. Запропоновано робочі таблиці для проведення контролю за веденням обліку основних засобів.

3. Моделювання показників фінансової звітності є важливою складовою управлінського обліку. Зазвичай моделювання використовується управлінським персоналом для прийняття конкретного управлінського рішення. У пункті 3.3 запропоновано методику прогнозування показників фінансової звітності. У випадку прогнозних результатів, які не влаштовуватимуть керівників підприємства, аналітик підприємства проведе повторні розрахунки за результатами прийнятих управлінських рішень.

ВИСНОВКИ

1. В економічній науковій літературі поняття «основні засоби» і «основні фонди» інколи вважають одним і тим самим. Але насправді це є різні поняття. Основні засоби – це майно підприємства, яке має споживчу вартість, а основні фонди – це джерела формування основних засобів (кошти). Можна сказати, що перший термін більше використовують обліковці, а інший – економісти для аналізу, планування, прогнозування, моделювання.

Основні засоби на автотранспортних підприємствах – це грошове вираження матеріальних активів, які утримуються суб'єктом господарювання з метою використання в процесі надання транспортних і супутніх послуг, очікуваний строк експлуатації, яких становить не менше одного року, вартість яких зменшується в процесі використання і переноситься на транспортні тарифи.

2. Облік основних засобів чітко регламентується чинними нормативно-правовими актами. Базовим нормативом, який визначає особливості ведення обліку основних засобів є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», що затверджений наказом МФУ 27.04.2000 р. № 92. Цим нормативом встановлено: порядок класифікації основних засобів, методи оцінки основних засобів при різних способах надходження на підприємство, методи нарахування амортизації, випадки зміни корисності основних засобів, порядок переоцінки основних засобів, перелік інформації про основні засоби у примітках до фінансової звітності.

3. Для налагодження якісного облікового процесу щодо основних засобів сучасний обліковець повинен володіти теоретичними знаннями нормативної бази. Крім того обліковцю потрібно враховувати паралельно із стандартами обліку та різними нормативами, які були затверджені Міністерством фінансів, норми податкового законодавства. Мова йде про Податковий кодекс України.

Військовий стан, який введений в Україні через повномасштабне вторгнення РФ також призвів до змін в організації обліку основних засобів, які залишилися у зоні бойових дій або в окупації.

4. Аналізуючи транспортну інфраструктуру України, необхідно відзначити наявність різноманітних видів транспорту: авіаційний, автомобільний, морський, річковий, залізничний та трубопровідний. Оцінка кількості діючих підприємств за видами економічної діяльності в одиницях показує тотальне переважання автомобільного транспорту над іншими видами. Частка автомобільного транспорту в загальній кількості перевезених вантажів становить 5687 підприємств, тобто 80,4 % загального обсягу. Дана тенденція відбувається за рахунок того, що український сектор перевезень структурно стає ближчим до європейського: зростає частка автомобільних перевезень, а залізничних – падає.

На фоні військової агресії російської федерації проти України, блокади українських портів на Чорному морі, розривання торговельно-економічних відносин з білорусією та росією, масштабних руйнувань та пошкоджень активів підприємств, доріг, мостів, складської та перевантажувальної інфраструктури (особливо у східних та південних промислових регіонах України) така тенденція стала ще більш помітною.

Для проведення дослідження було обрано підприємство, яке проводить діяльність в сфері вантажного автомобільного транспорту і функціонує на території Волинської області, а саме ТОВ «АТП-0262». Оцінка фінансового стану підприємства свідчить, що на даний момент Товариству не загрожує банкрутство, але фінансовий стан підприємства не є стабільним. Тому необхідно вжити відповідних заходів, щоб уникнути ризику банкрутства. Виходячи представлених у пункті 2.2 розрахунків фінансових показників за результатами діяльності Товариства, слід зазначити, що певні відхилення показників фінансової стійкості від середньогалузевих пов'язані з використанням обмежених джерел фінансування, через що господарська діяльність переважно фінансується з власних ресурсів підприємства, і це не є

позитивним явищем у діяльності підприємства. Таким чином, керівництву необхідно переглянути політику фінансування підприємства та активніше залучати позиковий капітал, що дозволить покращити показники рентабельності і тим самим знизити ризики банкрутства.

7. Бухгалтерський облік на ТОВ «АТП-0262» ведеться відповідно до українського законодавства. Бухгалтерський облік здійснюється бухгалтерією підприємства на чолі з головним бухгалтером. Облікова політика ТОВ «АТП-0262» висвітлена у Наказі про облікову політику.

ТОВ «АТП-0262» при складанні комплекту фінансової звітності керується Національним положенням стандартом бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». Крім фінансової звітності ТОВ «АТП-0262» складає і подає у визначені законодавством терміни податкову та статистичну звітність.

Базове підприємство у своїй діяльності щодо організації обліку основних засобів чітко дотримується такої послідовності облікових процедур: виявлення об'єкта основних засобів; оцінка об'єкта основних засобів за різних способів надходження на підприємство; організація документального оформлення надходження основних засобів; організація документального оформлення вибуття основних засобів; організація амортизації основних засобів; організація аналітичного та синтетичного обліку основних засобів.

6. Важливою ділянкою обліково-аналітичної роботи на підприємстві є організація контролю. Організація контролю основних засобів на ТОВ «АТП-0262» зазвичай здійснюється у такій послідовності: ознайомлення з обліковою політикою підприємства в частині організації обліку основних засобів за період, що підлягає перевірці, її змінами порівняно з попередніми періодами; уточнення дати проведення останньої інвентаризації основних засобів, її результатів; перевірка наявності наказів (розпоряджень) про створення на підприємстві постійно діючої комісії зі списання основних засобів, про осіб, що відповідають за зберігання основних засобів у місцях їх

експлуатації, а також з'ясування, чи укладено з ними договори про повну індивідуальну (колективну) матеріальну відповідальність; ознайомлення з договорами оренди основних засобів, що укладені з юридичними і фізичними особами; перевірка наявності картотеки основних засобів за місцями їх експлуатації; встановлення забезпеченості бухгалтерії підприємства діючими нормативними документами, що визначають правила ведення обліку основних засобів, зразками міжвідомчих форм уніфікованої документації з обліку основних засобів; перевірка відповідності залишків по синтетичних рахунках, що відображені у Головній книзі, аналогічним даним аналітичного обліку та балансу.

Інформація про результати проведеного контролю основних засобів є необхідною для управлінського персоналу, який відповідальний за прийняття управлінських рішень щодо більш ефективного використання наявних основних засобів у господарській діяльності підприємства.

7. Вивчення діючої методики обліку основних засобів на ТОВ «АТП-0262» дало можливість виявити деякі недоліки та внести пропозиції щодо вдосконалення організації обліку основних засобів, а саме: ввести вартісний критерій визнання основних засобів у НП(С)БО № 7 «Основні засоби»; розроблено «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів», «Інвентарна картка обліку основних засобів», «Відомість нарахування амортизації об'єкта основних засобів»; запропоновано відмінний від діючого перелік статей балансу для відображення інформації про основні засоби; розроблено систему аналітичних рахунків до синтетичного рахунку 104, 105 для ТОВ «АТП-0262».

Пропонується замінити програму автоматизації облікових операцій на ТОВ «АТП-0262» на вітчизняні інформаційні продукти, що у майбутньому забезпечить захищеність інформації від впливу хакерських атак з боку російського агресора.

8. Організація належного контролю за господарською діяльністю підприємства забезпечує достовірність показників офіційної та внутрішньої

звітності підприємства, дає можливість уникнути штрафних санкцій, забезпечує раціональне використання власних засобів. Запропоновано здійснювати планування контрольних операцій на ТОВ «АТП-0262». Розроблено план проведення контрольних заходів бухгалтерією підприємства. Запропоновано робочі таблиці для проведення контролю за веденням обліку основних засобів.

9. Моделювання показників фінансової звітності є важливою складовою управлінського обліку. Зазвичай моделювання використовується управлінським персоналом для прийняття конкретного управлінського рішення. У пункті 3.3 запропоновано методику прогнозування показників фінансової звітності. У випадку прогнозних результатів, які не влаштовуватимуть керівників підприємства, аналітик підприємства проведе повторні розрахунки за результатами прийнятих управлінських рішень.

ПЕРЕЛІК ДжЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Вовк О.М. Управління резервами нарощування ефективності використання основних засобів підприємств. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. №6 (17). С. 146 URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/17_2018/17_2018.pdf (дата звернення: 10.01.2023).

2. Грідіна М.А., Плигач К.Д. Сутність основних засобів підприємства: понятійнокатегоріальний апарат. Сучасні тенденції розвитку економіки та підприємництва: матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції : 17-18 квітня 2018 р. Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : ЧДТУ, 2018. 139 с. URL: <https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/2065/1/%D0%9F%D0%BB%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D1%87%2C%2018-3.pdf> (дата звернення 10.11.2023 р.).

3. Бойко Р.В., Воронко Р.М., Редченко К.І. Облікове забезпечення системи управління основними засобами підприємства: організаційний аспект. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. Економічні науки. №70, 2022. С. 13-19. С. 128 URL: DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-70-02> (дата звернення: 10.01.2023).

4. Єпіфанова І.Ю., Ткачук Л.М., Беркатюк Ю.О. Теоретико-методичні аспекти управління основними засобами будівельних підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 4. С. 94-100. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/103> (дата звернення: 10.01.2023).

5. Найда А.В., Чигіна Х.С. Науково-методичні аспекти аналізу основних засобів. *Економічний вісник Причорномор'я*. № 3, 2022. С. 39–67. URL: <https://ebbsl.com.ua/index.php/visnuk/article/view/37/33> (дата звернення: 10.01.2023).

6. Кухта К.О., Орошан Т.А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 21-

22. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21-22_2020/20.pdf (дата звернення: 15.01.2023).

7. Майстер Л., Гладій І. Актуальні питання організації обліку основних засобів як структурних елементів системи управління необоротними активами підприємства. *Modern Engineering and Innovative Technologies*. 2022. № 21. С. 49-51. URL: <https://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit21-02-017/4688> (дата звернення: 13.01.2023).

8. Сафонік Н.П., Ватащук В.В. Підвищення ефективності відтворення та використання основних засобів підприємств транспортної галузі. *Економіка та суспільство*. Випуск № 51, 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2473> (дата звернення: 14.01.2023).

9. Шаровська Т.С., Мальченко Г.В. Сучасна проблематика обліку основних засобів. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 3(20). С. 544 – 548 URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/20_2019/83.pdf (дата звернення: 14.01.2023).

10. Шум М.А., Доровської О.Ф., Пахомова К.Ю. Обліково-аналітичне забезпечення використання основних засобів на підприємствах. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 2'2019. С. 35. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/21202/1/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f%20%d0%94%d0%be%d1%80%d0%be%d0%b2%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d0%b9.pdf> (дата звернення: 10.01.2023).

11. Яковишина Н., Яковенко К.А. Теоретичні основи обліку основних засобів. *Молодий вчений*. 2018. № 5 (57). С. 780 URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4632/4554> (дата звернення: 16.01.2023).

12. Рагуліна Ю. С., Щолокова В. С., Польова Т.В. Окремі аспекти методики обліку основних засобів підприємства. *Агросвіт*. 2019. № 22. С. 98-103.

13. Феофанова І.В., Антонова О.Д. Проблеми обліку основних засобів на підприємстві. Молодий вчений. 2020. № 11(2). С. 205-208.

14. Кузьменко Н.В. Особливості обліку рухомого складу на автотранспортних підприємствах. Альманах науки. 2020. №11 (16). С. 12-15.

15. Кудласва Н. В. Визнання та оцінка основних засобів: реалії сьогодення. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. № 1 (2). С. 107-114.

16. Проскуріна Н.М., Полякова К. В. Особливості документального оформлення результатів щорічної інвентаризації основних засобів. Регіональна економіка та управління. Регіональна економіка та управління. 2020. №4 (30).

17. Рябчук О. Г., Корнійчук О. О. Проблеми та напрями вдосконалення аудиту операцій з основними засобами суб'єкта господарювання. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. № 2(19). С. 393 – 397 URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/19_2019/59.pdf (дата звернення: 14.01.2023).

18. Лактіонова Д. В. Удосконалення організації обліку використання транспортних засобів на підприємстві URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/3979/1/%D0%9B%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%94.%20%D0%92.%20%D0%A3%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%83%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B2%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D>

1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D1%96.pdf

(дата звернення: 14.01.2023).

19. Афанасенкова О. С. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку основних засобів. Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація: зб. тез доп. XVIII всеукр. студент. наук. Конф., (м. Київ, 14 березня 2020 р.), Київ, 2020. С. 107–109. URL: [http://194.44.12.92:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/4893/1%20\(38\).pdf?sequence=1](http://194.44.12.92:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/4893/1%20(38).pdf?sequence=1) (дата звернення: 10.01.2023).

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 р. № 92 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 10.11.2023).

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби», затверджене наказом МФУ 12.10.2010 р. № 1202 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10#Text> (дата звернення 10.11.2023 р.).

22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 Основні засоби. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 10.11.2023 р.).

23. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 31.10.2023).

24. Косяк А. П., Зубенко А.В. Бухгалтерський облік II : навч. посібник; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 326 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/287725638.pdf> (дата звернення 31.10.2023).

25. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.01.2023).

26. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 31.10.2023).

27. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 14.01.2023).

28. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 31.10.2023).

29. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 лютого 2013 р. за № 336/22868 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 31.10.2023 р.).

30. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28 травня 1999 р. № 137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text> (дата звернення: 14.01.2023).

31. Примітки до річної фінансової звітності, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 2000 р. № 302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0904-00#Text>(дата звернення: 14.01.2023).

32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність за сегментами», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 19 травня 2005 р. № 412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1020-20#Text> (дата звернення: 14.01.2023).

33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. № 628 № 176. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text> (дата звернення: 14.01.2023).

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 р. № 39 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 14.01.2023).

35. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом МФУ від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення 31.10.2023).

36. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 31.10.23).

37. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку», затверджене наказом Міністерством фінансів України 24.05.1995 року № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 31.10.2023).

38. Наказ МФУ від 13.09.2016 № 818 «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text> (дата звернення: 14.01.2023).

39. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом МФУ від 02.09.2014 р. №879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 5.10. 2023 р.).

40. Наказ МФУ «Про за затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку» від 29.12.2000 р. №356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text> (дата звернення 5.10. 2023 р.).

41. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» від 24.12.2004р. № 817 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text> (дата звернення: 14.01.2023).

42. Лист МФУ «Щодо списання знищеного або зіпсованого майна у зв'язку із російською збройною агресією проти України» від 10.10.2022 р. № 41010-06-62/23254. URL: <https://tax.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/629143.html> (дата звернення 10.10.2023 р.).

43. Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2010-2022 роках. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

44. Вантажобіг за видами транспорту за 2020 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

45. Вантажобіг за видами транспорту за 2021 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

46. Власний капітал підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2013-2022 роки. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

47. Обсяги перевезених вантажів за видами транспорту за 2020 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

48. Обсяги перевезених вантажів за видами транспорту за 2021 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

49. Обсяги перевезених вантажів за видами транспорту за 2022 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

50. Перевезено вантажів і пасажирів, вантажо- та пасажирообіг у 2022 році. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

51. Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2022 роки. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

52. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2022 роки. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

53. Наявність і рух необоротних активів за видами економічної діяльності за 2020 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

54. Наявність і рух необоротних активів за видами економічної діяльності за 2021 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

55. Основні засоби України за 2017 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

56. Основні засоби України за 2018 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).

57. Кількість найманих працівників у суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за видами економічної діяльності у 2010-2022 роках. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2023 р.).